

Eveliina Pesonen

Käyttäjälähtöistä pihasuunnittelua päiväkotiympäristössä

Case: Kankaan päiväkoti

Opinnäytetyö

Kevät 2012

Kulttuurin yksikkö

Muotoilun koulutusohjelma

Teollisen kalustemuotoilun suuntautumisala

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurin yksikkö

Koulutusohjelma: Muotoilun koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Teollinen kalustemuotoilu

Tekijä: Eveliina Pesonen

Työn nimi: Käyttäjälähtöistä pihasuunnittelua päiväkotiympäristössä

Ohjaaja: Jaakko Purtanen, Anne Kuusela

Vuosi: 2012

Sivumäärä: 55

Liitteiden lukumäärä: 8

Seinäjoen ammattikorkeakoulu oli mukana Kurikan kaupungin Kankaan päiväkotihankkeessa, jossa opinnäytetyö toteutettiin. Tarkoituksena oli tutkia ja kehittää päiväkotitoimintaa ja tiloja innovatiivisesti dokumentoimalla ja arvioimalla päiväkodin käyttäjien tulkintoja mielekkäästä päiväkotiympäristöstä. Tarkastelun kohteena oleva alue oli rajattu tässä opinnäytteessä pihamaahan.

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä neljän kurikkalaisen päiväkodin kanssa. Päiväkodin hankkeeseen liittyviä tutkimustehtäviä olivat lasten osallistavien toimintojen havainnointi ja dokumentointi sekä tulosten arviointi ja visuaalinen tulkitseminen. Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia sitä, mikä tekee päiväkotiympäristöstä mieluisamman toimia ja miten käyttäjät kokevat päiväkodissa työskentelyn. Työllä halutaan käyttäjälähtöisen suunnittelun avulla luoda elementtejä, jotka kehittävät päiväkodin pihamaan varhaiskasvatusta tukeväksi ympäristöksi. Työn pedagogiseksi näkökulmaksi oli valittu Reggio Emilia-pedagogiikka.

Opinnäytetyö toteutettiin osallistavalla tutkimusmenetelmällä. Aineistonkeruu tapahtui osallistavan yhteistyön, havainnointien sekä haastattelujen avulla. Aineistot analysoitiin teoriasidonnaisella sisällönanalyysillä. Opinnäytteen produktiivisena osana esiteltiin visuaalisia havainnointikuvia vaihtoehtoisista pihamaan kehitysratkaisuista. Havainnointikuvien kantavana voimana toimi turvallisuus, lapsilähtöisyys, luonto ja luovuuden tukeminen.

Avainsanat: päiväkoti, innovatiivisuus, pihamaa, Reggio Emilia-pedagogiikka, ympäristö, käyttäjät, Kurikan kaupunki

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Culture and Design

Degree programme: Degree programme in Design

Specialisation: Industrial Furniture Design

Author/s: Eveliina Pesonen

Title of thesis: User-centered design in a kindergarten yard

Supervisor(s): Jaakko Purttanen, Anne Kuusela

Year:2012

Number of pages: 55

Number of appendices: 8

Seinäjoki University of Applied Sciences is in alliance with the project to build the kindergarten of Kangas in the town of Kurikka. The aim of the thesis was to examine and develop innovative operations of the kindergarten and spaces by documenting and evaluating the interpretations that are based on users' point of view of what makes kindergarten environments more agreeable. In this thesis the subject area has been marked off to the yard.

The research was carried out in cooperation with four kindergartens in Kurikka. The study tasks which were related to the project of the kindergarten were the observation and documentation of functions which the children are involved in and the evaluation and the visual interpretations of the results. The main objective of the thesis was to study what makes the kindergarten environment more agreeable in users' perspective and how the users experience working in the kindergarten. Reggio Emilia Approach has been chosen as the pedagogic point of view of the work.

The research was implemented with a participatory research method, in which the opinions of the kindergarten users an important factor. The data collection was performed with the help of a participatory user cooperation, observations and interviews. The material was analyzed with theory-bound content analysis. Different visual observation pictures about the yard were introduced in the productive part of the thesis.

Keywords: kindergarten, innovativeness, yard, Reggio Emilia Approach, environment, users, town of Kurikka

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet	7
1 JOHDANTO	8
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA	9
2.1 Kankaan päiväkotihanke.....	9
2.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset	10
2.3 Reggio Emilia-pedagogiikka.....	11
3 ULKOTOIMINTA PÄIVÄKODEISSA.....	13
3.1 Toimintaympäristön elementit	13
3.1.1 Fyysinen toimintaympäristö.....	14
3.1.2 Psyykinen toimintaympäristö.....	15
3.1.3 Pedagoginen toimintaympäristö	16
3.2 Luonto oppimisympäristönä	17
3.3 Turvallisuus ja valvonta	19
4 TIEDONHANKINTA	22
4.1 Osallistava tutkimus	22
4.1.1 Projektin toteutus	23
4.1.2 Havainnointi	25
4.2 Totuus lasten suusta	26
4.2.1 Hoivaaminen ja mielikuvitus.....	28
4.2.2 Yhdessä ja yksin	29
4.2.3 Luonto ja perinteikkyyt.....	30
4.2.4 Rakentaminen ja tutkiminen.....	31
4.2.5 Seikkailut ja retket.....	31
4.3 Tutkimustulosten taulukointi.....	32
5 KANKAAN PÄIVÄKODIN PIHASUUNNITELMA.....	35

5.1 Ideointimenetelmä.....	35
5.1.1 Lootuskukka - ideointimenetelmä.....	36
5.1.2 Ideoiden karsinta.....	38
5.1.3 Kuvahöykytys ja symbolinen ajattelu	38
5.2 Pihamaakonsepteja päiväkotiympäristöön	41
5.2.1 Sienimetsä	42
5.2.2 Satumaailma	44
5.2.3 Savanni	46
6 YHTEENVETO.....	48
7 LOPPUPOHDINTA	50
LÄHTEET	52
KUVALÄHTEET	54
LIITTEET	55

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Kankaan koulun ympäristöä talvella 2011	10
Kuvio 2. Hyödyn ja riskin suhde toiminnoissa	20
Kuvio 3. Tehtävänannon mukaisesti toteutettu piirustuskerta keväällä 2012	24
Kuvio 4. Lasten piirustuksista kerätty asiasanasto.....	27
Kuvio 5. Asiasanasto kategorioitu omiksi teemoiksi.....	28
Kuvio 6. Käyttäjälähtöisesti tuotettujen teemojen kehittäminen Lootuskukka - ideointimenetelmällä	37
Kuvio 7. Ominaisuuksien teemoittelu uudelleen Kuvahöykytys -ideointimenetelmän avulla	40
Kuvio 8. Sienimetsä-hahmotelmakollaasi	42
Kuvio 9. Sienimetsä-suunnitelman luonnos	43
Kuvio 10. Satumaailma-hahmotelmakollaasi	44
Kuvio 11. Satumaailma-suunnitelman luonnos	45
Kuvio 12. Savanni-hahmotelmakollaasi	46
Kuvio 13. Savanni-suunnitelman luonnos	47
 Taulukko 1. Teemataulukko osallistavan tutkimuksen tuloksista	 33

Käytetyt termit ja lyhenteet

Kasvattaja	Kaikki työntekijät, jotka toimivat päiväkotiympäristössä lasten kanssa. (Koivunen 2009, 9.)
Toimintaympäristö	Toimintaympäristö pitää sisällään fyysisen, toiminnallisen, psyykkisen, sosiaalisen, pedagogisen ja kulttuurisen toimintaympäristön. Toimintaympäristön arvioinnissa huomioidaan, miten hyvin se palvelee kunkin lapsen ja koko ryhmän tarpeita. (Koivunen 2009, 179-180.)
Osallistava suunnittelu	Lähestymistapa, jossa käyttäjä otetaan vahvasti suunnittelun aikana huomioon. Se painottuu luoviin työtapoihin, missä vuorovaikutusta rikastetaan suunnittelijoiden ja käyttäjien välillä. (Hagen & Røsvik 2011, 1.)

1 JOHDANTO

”Kun päivähoidossa halutaan parantaa lapsen hyvinvointia, pelkkä lapsen toiminnan arviointi ei aina riitä, vaan on pyrittävä parantamaan kokonaisuutta, joka vaikuttaa lapsen olemiseen ja hyvinvointiin päivähoidossa.” Näin kommentoi 30 vuotta päivähoidon parissa työskennellyt nainen teoksessaan Hyvä päivähoito (Koivunen 2009). Opinnäytetyö pyrkii esittämään nyt uudenlaisia vaihtoehtoja paremmasta, fyysisestä päiväkodin toimintaympäristöstä. Tässä työssä myös lapsilla on sanansa sanottavana.

Opinnäytetyö sisältää kaksi eri osiota. Ensimmäinen osio on tiedonhankinnan osio, missä tutustutaan päiväkodin käyttäjiin ja suoritetaan osallistava tiedonhankintaprosessi neljän eri kurikkalaisen päiväkodin kanssa. Tiedonhankinnan tarkoitus on pyrkiä kehittämään päiväkotiympäristöä paremmaksi hyödyntämällä käyttäjälähtöistä suunnittelua. Tiedonhankinnan aikana perehdytään erityisesti päiväkodissa toimivien lasten mielipiteisiin hyvästä päiväkotiympäristöstä, jotta lopulta pihamaasta pystyttäisiin kehittämään mahdollisimman hyvä, lapsen tarpeita huomioiva ympäristö.

Toinen osio sisältää opinnäytetyön suunnitteluosion, missä tiedonhankinnan avulla saatuja tietoja sovelletaan parhaalla mahdollisella tavalla ja luoda kokonaisuus uusista, vaihtoehtoisista päiväkotiympäristön ideointiratkaisuista. Ratkaisujen on tarkoitus poiketa nykypäivän leikkikentistä ja tarjota innovatiivisempia, seikkailuhenkisempiä ja erityisesti lapsille tärkeitä toiminnonratkaisuja.

Pihamaan on tarkoitus palvella Kurikan Kankaan päiväkodin arkea, sekä tarjota päiväkotiympäristöön jotain uutta ja erilaista. Tiedonhankinnassa perehdytään käyttäjälähtöisten tutkimuksien lisäksi myös Reggio Emilia-pedagogiikkaan, johon Kankaan päiväkodin pedagoginen toiminta perustuu.

Opinnäytteen suunnitteluosiossa esiteltävien ideoiden on tarkoitus tarjota erityisesti päiväkodissa toimiville lapsille pihamaa, jossa lapsi pystyy oppimaan, kehittymään ja kasvamaan yksilöllisesti tutkien ja ihmetellen. Tavoitteena on suunnitella päiväkotiympäristö, jossa lapsi saa mielikuvituksensa lentämään luovuuden, leikin ja uteliaisuuden voimin.

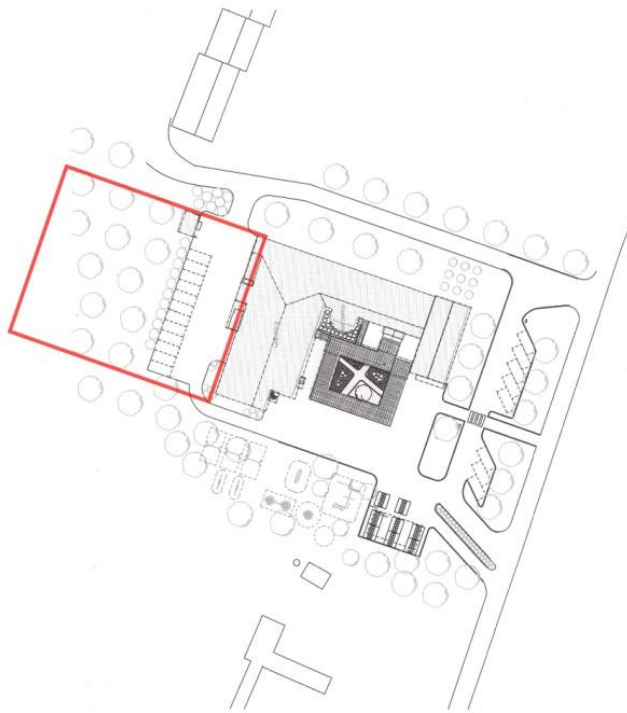

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

2.1 Kankaan päiväkoti-hanke

Kurikan kaupunki toteuttaa hankkeen, jonka tavoitteena on vastata lisääntyneeseen päivähoitotarpeeseen rakentamalla päiväkoti Kankaan asuinalueelle. Kurikan kaupungissa sijaitseva Kankaan alue sijaitsee muutaman kilometrin päässä Kurikan keskustasta Kauhajoelle päin. Kangas on asuinalueena uudisrakentamisen suosima asuinalue, missä peltojen ja viljelymaiden keskellä levittäytyvät lapsiperheiden omakotitalot.

Kankaan alueella sijaitsee noin 120 oppilaan alakoulu, Kankaan koulu. Kankaan koulu rakennettiin 1961 Kiskontielle. Se peruskorjattiin vuosina 2006-2007, ja samalla rakennettiin myös uusia tiloja, muun muassa liikuntasali ja ruokala. (Kankaan koulu [viitattu 11.02.2012].) Hankesuunnitelman mukaisesti työn kohteena oleva Kankaan päiväkoti on tarkoitus rakentaa Kankaan alueella sijaitsevan Kankaan koulun yhteyteen niin, että voidaan hyödyntää Kankaan koulun uusia tiloja suunniteltaessa kokonaisvaltaista ja toimivaa päiväkotia (Liite 1).

Kuvio 1. Kankaan koulun ympäristöä talvella 2011
(Lähde: Kurikan kaupunki 2010; Eveliina Pesonen 2012.)

2.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössä suunnitellaan ja esitetään visuaalisia havainnointikuvia vaihtoehtoisista päiväkotiympäristön kehitysratkaisuista. Työn kohteena on edellisessä luvussa esitelty Kankaan päiväkoti. Projektin tutkimusosiossa selvitetään sitä, mikä tekee päiväkotiympäristöstä mieluisamman toimia ja miten käyttäjät kokevat päiväkodissa työskentelyn. Päiväkodin ja kaupungin hallituksen päätösten mukaisesti työn pedagogiseksi näkökulmaksi on valittu Reggio Emilia-pedagogiikka.

Työn tavoitteena on löytää perusteltuja, vaihtoehtoisia kehitysideoita paremmasta päiväkotiympäristöstä osallistavan tutkimuksen avulla. Osallistavat tutkimuksen kohteena ja avustajina toimivat 3–6 vuotiaat päiväkodin lapset, neljästä eri kurikkalaisesta päiväkodista. Päiväkodin pihamaasta on tarkoitus tulla erityisesti lapsille mieluisa ympäristö, jossa he voivat oppia, kasvaa ja kehittyä. Lasten toiveet ja vi-

suaaliset näkemykset paremmasta päiväkotiympäristöstä, ja tiedot osallistavan tutkimuksen menetelmistä esitetään tarkemmin opinnäytetyön luvussa neljä.

2.3 Reggio Emilia-pedagogiikka

Reggio Emilia-pedagogiikka toimii pedagogisena suunnannäyttäjänä työn kohteena olevassa Kankaan päiväkodissa. Tässä osiossa, tuodaan esille pedagogiikan yleispiirteitä ja toimintatapoja, joita on tarkoitus hyödyntää ja soveltaa opinnäytetyön tekemisessä.

Reggio Emilia -pedagogiikassa kyse on lasta kunnioittavasta ja kuuntelevasta suhtautumistavasta, jossa oppiminen perustuu lapsen, kasvattajan ja ympäristön väliseen vuorovaikutussuhteeseen. Reggio Emilia -pedagogiikka haastaa pohtimaan kasvatuksen ja opetuksen peruskysymyksiä: Mikä on käsityksemme lapsesta, oppimisesta, opettajan roolista ja tulevaisuudesta? Minkälaisilla ehdoilla päiväkotia halutaan kehittää? (Paalasmaa 2011, 277.) Pedagogiikan lähtökohdat sijoittuvat toisen maailmansodan jälkeisiin tapahtumiin, missä italialaiset aktiiviset vanhemmat halusivat korottaa humanisten arvojen merkitystä ja lapsen kunnioittamista kouluissa ja päiväkodeissa. Vähitellen käytännön kokemuksen karttuessa hahmotui pedagoginen ajattelutapa, jossa lapsi itse on pääroolissa omassa oppimisessaan, kasvamisessaan ja kehittyemisessään. Lapsen omaa rytmiä kunnioitetaan, häntä kuunnellaan ja hänen oppimistaan tuetaan antamalla hänelle uusia haasteita ja ihmettelyn kohteita. (Paalasmaa 2011, 278.)

Reggio Emilian tavoitteena on kasvattaa lapsi niin, että hän pystyy valitsemaan, ajattelemaan ja tekemään omia päätöksiään ja oppii siten arvostamaan itseään ja muita (Paalasmaa 2011, 279). Reggio Emilia -pedagogiikkaa tukevissa päiväkodeissa lapsen halutaan olevan utelias ja tutkiva olento. Lapsi suuntautuu elämän merkityksen etsimiseen, toisten ihmisten kanssa toimimiseen ja suhdeverkostonsa rakentamiseen, sekä kaikkein tärkeintä, oman itsensä löytämiseen. Maailmaa tarkastellaan kokonaisuutena, jossa eri tieteenalat ja taiteenlajit ovat kaikki yhtenäisessä vuorovaikutuksessa keskenään. (Wallin 2000, 42–43, 96–97.)

Pedagogiikkaa tukevien päiväkotien arjessa toteutetaan pienissä ryhmissä pedagogisia projekteja, joiden lähtökohtana on usein jokin ilmiö tai kysymys, mikä on mahdollisesti havaittu askarruttavan päiväkodissa toimivia lapsia. Projekti kehittyy ja muodostuu vähitellen lasten kesken yhteistyönä, eikä lopputulosta useimmiten osata etukäteen määritellä. Wallinin (2000, 50–92) kertomuksissa, lapset tutkivat muun muassa valon ja varjon olemuksia, sadetta, kukkasniityn eri vaiheita sekä pöydän mittaamista. Projekteissa lapset tekevät erilaisia havaintoja, muodostavat omia käsityksiä ja oletuksia tutkittavasta ilmiöstä, testaavat oletuksiaan ja keksivät taas uusia käsityksiä. Ajatuksia ilmaistaan lapsen tavoin joko suullisesti kertomalla, piirtämällä, liikkumalla tai joskus jopa rakentamalla visuaalista esitystä esimerkiksi legopalikoiden avulla. Paalasmaa (2011, 279–280) toteaa kirjassaan, että kasvattajien tehtävä ei reggiolaisessa toiminnassa ole opettaa tai johtaa kyseistä toimintaa, vaan paremminkin luoda tilanteita ja järjestää toimintaa, jotta lapset voivat itse oppia ja oivaltaa. Keskeisintä ovat ajattelemisen harjoittelu, aistien käyttäminen, leikki ja mielikuvitus.

Pedagogisien projektien ajatusmaailmaa on hyödynnetty myös tämän opinnäytteen käyttäjälähtöisessä tiedonhankinnassa, jossa päiväkotikäiset lapset saivat visioida piirtäen ja maalaten aiheesta ”Millainen on mielestäsi hyvä päiväkotipäivä?”. Vaikka tässä työssä esitettävät lasten piirrokset ja suunnitelmat ovatkin mielikuvituksellisia, niiden olennaisen sisällön huomioiminen, analysoiminen ja toteuttaminen on tietyissä rajoissa kyllä mahdollistakin. Esimerkiksi tutkimuksessa selkeästi esille tulleiden vesielementtien lisääminen on mahdollista tietyissä mitta-kaavoissa. Yksi tämän työn tavoitteista on antaa mahdollisuus osallistaa myös lapset käyttöympäristönsä suunnitteluun. Millainen on hyvä päiväkotiympäristö lapsen silmissä? Tiedonhankinta toteutettiin viidessä eri päiväkodissa ja saadun aineiston ja tulosten pohjalta työstetään lopputuotoksena vaihtoehtoisia pihasuunnitelmia ja visioita parempaa Kurikan Kankaan päiväkotia varten. Lasten osallistavasta suunnittelusta, sen toteutuksesta ja tiedonhankinnan yksityiskohtaisimmista menetelmistä on tarkemmin kerrottu tämän opinnäytetyön luvussa neljä.

3 ULKOTOIMINTA PÄIVÄKODEISSA

Niin vanhemmat kuin kasvattajatkin haluavat antaa lapselle parhaan mahdollisen päiväkodin kasvamiseen ja kehittymiseen. Hyvä päivähoito ei välttämättä tarvitse onnistuakseen laajamittaisia hankkeita tai tietynlaiseen toimintaan suuntautuneita päiväkoteja. Hyvä päivähoito rakentuu lapselle turvallisesta ympäristöstä ja päivittäisistä ihmisten välisistä kohtaamisista arjen eri tilanteissa (Koivunen 2009, 9.) Kehityksen kannalta lapselle kaikkein olennaisinta ja tärkeintä on se lähiympäristö, jossa lapsi suurimman osan ajastaan viettää, toisin sanoen koti ja päivähoito. Lapsen arki koostuu lukuisista toiminnoista päivän aikana, ja jokainen toiminto on lapselle merkityksellinen. Kaikkien lasten arki tulisi olla sellaista, että lapsella olisi hoidossa mahdollisimman hyvä ja turvallinen olla (Koivunen 2009, 10). Arjen sujuvuuteen tarvitaan käyttäjälähtöinen, lapsen näköinen ja toimiva ympäristö.

Nykyisin on olemassa paljon päiväkodeiksi ja ryhmäperhepäiväkodeiksi muutettuja tiloja, missä resurssit ei ole riittävät, eivätkä tilat siten pysty vastaamaan lapsiryhmän vaatimiin tarpeisiin. Esimerkiksi tilat saattavat olla ahtaita tai tiloja ei vain yksinkertaisesti ole riittävästi. Toimintaympäristöt kaipaavat selkeästi muutoksia. Opinnäytetyötä suunniteltaessa voidaan lähteä liikkeelle miettimällä, mikä tarkoitus ja arvo päiväkodin pihamaalla meidän mielestämme on. Minkälaisen ympäristön haluamme antaa lapsille? Onko se paikka mielenkiintoisille tutkimisille vai paikka seikkailuille, missä haaveet ja mielikuvitus kohtaavat? Päiväkodin pihalla on vastuullinen tehtävä ja haasteensa tarjota lapselle vapaamuotoista ulkona olemisen riemua.

3.1 Toimintaympäristön elementit

Päiväkotilapsen tyypillisimmät ja merkityksellisimmät toimintaympäristöt ovat lapsen koti, päiväkodin ympäristö, pihat ja leikkipuistot. Hyvä toimintaympäristö antaa lasten kokonaisvaltaiselle toiminnalle ja kehitykselle parhaat mahdolliset puitteet. Tässä opinnäytetyössä aiheen tiimoilta paneudutaan tarkemmin erityisesti lasten kehityksen ja tukemisen kannalta oleellisiin fyysisen-, psyykkisen- ja pedagogisen kasvu- ja kehitysympäristön näkökulmiin. Nämä ovat yleisimpiä ja tämän työn

kannalta konkreettisempia toimintaympäristön elementtejä, jotka vaikuttavat lasten jokapäiväiseen elämään päiväkodeissa.

3.1.1 Fyysinen toimintaympäristö

Fyysinen toimintaympäristö rakentuu aineellisista ja rakenteellisista tuotteista ja tekijöistä, kuten päiväkotirakennuksesta ja piha-alueesta (Koivunen 2009, 179–180). Päiväkodissa fyysinen kasvu- ja oppimisympäristö on kokonaisuus, mikä luo pohjan kaikelle lapsen tekemiselle ja turvatulle tasaiselle kehitymiselle (VirtuaaliAMK [Viitattu 20.04.2012]). Tässä työssä fyysisenä toimintaympäristönä on Kankaan päiväkodin piha-alue ja tehtävänantona sen kokonaisvaltainen suunnittelu. Fyysisen toimintaympäristön elementit koostuvat pihalla olevista tuotteista, laitteita ja niistä luonnon ja ympäristön tarjoamista materiaaleista, joita lapsi päiväkotialueella haluaa käyttää. Ilman hyvän fyysisen toimintaympäristön määritelmiä, ei päiväkodin piha-alueesta koskaan saada käyttäjälähtöisesti toimivaa tai käyttäjäosa-
puolia miellyttävää ympäristöä.

Toimintaympäristön suunnittelulla on väliä, sillä oikeanlaisella suunnittelulla voidaan vaikuttaa myös lasten turvallisuuteen ja tapaturmien ehkäisyyn. Ympäristöä voidaan muuttaa erilaisilla ratkaisuilla toiminnallisuuden kannalta sopivaksi. Muutos edellyttää hyvän fyysisen kasvuympäristön piirteitä ja toiminnallisia keinoja, joita ovat

- tilojen muunneltavuus tarpeiden mukaan
- leikin ja liikkumisen mahdollistaminen
- tilojen ja välineiden siisteys ja puhtaus
- tilat ja ympäristöt, joissa on huomioitu lapsen tarpeet (ergonomia)
- turvallisuuden huomioiminen niin tiloissa kuin tekemisessäkin
- kiireettömyys ja lapsen mahdollisuus edetä omaan tahtiin
- jatkuvuuden mahdollistava ympäristö, missä tutkiva oppiminen ja pitkäkestoinen toiminta mahdollistuu (VirtuaaliAMK [Viitattu 20.4.2012].)

Päiväkodin pihan tulisi aktivoida lapsia liikkumaan ja leikkimään. Fyysisen toimintaympäristön näkökulmasta ja tämän opinnäytteen yhtenä tarkastelun kohteena ovat leikkivälineettömyyden hyödyt ja haitat. Opinnäytteellä pyritään löytämään ratkaisu tai vaihtoehto sille, kuinka leikkipaikkojen, koulujen ja päiväkotien yleisesti suosimia monitoimivälineitä pystyttäisiin korvaamaan vaihtoehtoisilla keinoilla niin, että leikin ja liikunnan aktiivisuustasot pystyttäisiin säilyttämään ennallaan. Kaiken tämän lisäksi myös yksi työn merkittävimmistä tekijöistä suunnittelussa on suurten lapsiryhmien yhtenäiset leikit, järjestetyt ryhmäleikit ja päiväkodin lapsiryhmien samanaikaisuus piha-alueen käytössä.

Opinnäytteen lopputuotoksena esitettävien konseptien suunnittelussa tullaan pitkälle hyödyntämään samoja ohjeita, kuin muidenkin tavallisten leikkipaikkojen suunnittelussa. Päiväkodin piha-alueen suunnittelussa on tärkeää huomioida päiväkodin ympärivuorokautinen hoiva, sekä iltakäyttö ja iltapäiväkerhot päiväkotialueen läheisyydessä. Pysäköinnin suhteen vanhempien haku- ja saattoliikenteen tulisi olla riittävän hyvin järjestetty ympärivuorokautisesti niin, että liikenne ei sotkeudu muun päiväkodin piha-alue toiminnan kanssa. Lisäarvoa pihan saataisiin myös, jos pihassa pystyttäisiin huomioimaan erikseen talviliikuntamahdollisuudet, lasten helppo valvonta, näkyminen sekä valaistukset riittävyys.

3.1.2 Psyykkinen toimintaympäristö

Psyykkinen toimintaympäristö kuvaa lapsen fyysisen ympäristön luonnetta eli sitä, millaisia tunteita ympäristö herättää lapsissa. Esimerkiksi tunne turvallisuudesta tai luovuuden herättämisestä, ovat lapselle tärkeitä psyykkisen toimintaympäristön perustekijöitä. (Koivunen 2008, 180.)

Materiaaleilla ja väreillä on asiantuntijoiden mukaan lapsen psyykkisen kehityksen ja viihtyvyyden kannalta oma merkityksensä toimintaympäristössä (Koivunen 2009, 108; Tovey 2007, 53–57). Esimerkiksi riittävä ja kaunis valaistus, sekä sopiva viherympäristö ja harmoniset värit lisäävät lasten viihtyvyyttä päiväkodin piha-alueella aina tiettyyn rajaan asti. Koivunen (2009, 180) huomauttaakin teoksessaan, kuinka psyykkistä toimintaympäristöä suunniteltaessa tulisi erityistä huomiota kiinnittää muun muassa liiallisiin visuaalisiin ärsykkeisiin. Hän vetoaa siihen,

että ympäristö ei saisi olla liian tavarantäyteinen. Järkevämpää olisi pitää esillä vain osaa tavaroista ja vaihtaa niitä säännöllisin väliajoin. Kyseinen aihe sekä siihen rinnastettava tilojen muunneltavuus on myös yksi hyvän kasvuympäristön rakenne-elementeistä jo aiemmin esitetyn listauksen mukaan.

Myös Tovey (2007, 53–57) on Koivusen kanssa samoilla linjoilla. Tovey kannattaa ympäristön avoimuutta ja erityisesti luonnonmukaisuuden lisäämistä kasvuympäristöihin. Hänen mukaansa lapset eivät näe ympäristöä vain tavarantäyteisenä paikkana, vaan paikkana, joka on täynnä merkityksiä. Lapset osaavat kyllä luovuuksensa avulla muokata ympäristöään omiin tarpeisiinsa. Toveyn (2007, 53–57) mukaan ympäristö pystyy tarjoamaan lapselle itsessään paljon enemmän opittavaa ja ihmeteltävää, kuin esimerkiksi teollisesti valmistetut leikkivälineet. Tästä voidaan siis tulkita, kuinka asiantuntijatkin kyseenalaistavat mahdollisten leikkivälineiden ja monitoimivälineiden olemassaolon hyödyt. Vielä on kuitenkin selvitettävä, kuinka nykyajan leikkikenttävälineet pystytään korvaamaan vaihtoehtoisilla ratkaisulla, ja mitä ovat nämä Toveyn mainitsevat päiväkotilasten paikat, täynnä merkityksiä ja ihmettelyä.

3.1.3 Pedagoginen toimintaympäristö

Päiväkodin piha-alue ei ole vain leikkikenttä lapselle, se on myös oppimisympäristö lapsen kasvun ja kehityksen tueksi. Pedagogisen toimintaympäristön eli oppimisympäristön määrittelyyn vaikuttaa kasvattajan ennakkoluulot, kokemukset ja käsitykset lapsen tavasta oppia (Koivunen 2009, 183–186). Oppimisympäristöön vaikuttaa myös päiväkodin oma kasvatustajattelu, mikä tässä tapauksessa on Reggio Emilia -pedagogiikkaan pohjautuva. Oppimisympäristö on luotava lapselle sellaiseksi, että se mahdollistaa lapsen oppimisen Reggio Emilian tavoin, tutkimisen ja ihmettelemisen keinoin. Tovey (2007, 58–59) onkin luetellut teoksessaan useita hänen mielestään tärkeitä ja tämän työn kannalta huomionarvoisia päiväkohtiin soveltuvia toimintaympäristön kokonaisuuden kannalta tärkeitä elementtejä, joita ovat muun muassa

- jaotellut ja toisiinsa linkitetyt tilat
- korkea tilat

- villit tilat
- tilat tutkimiselle ja tiedonhauille
- tilat mystiikalle ja lumoukselle
- luonnolliset tilat / perinteiset leikkikenttäalueet
- tilat mielikuvitukselle
- tilat liikkumiselle ja paikallaan olemiselle
- sosiaaliset tilat
- materialistiset tilat.

Kaikki edellä mainitut asiat ovat hyvin pitkälti sovellettavissa rakenteellisissa teki-
jöissä, joihin hyvällä suunnittelulla voidaan vaikuttaa, ja millä on suuri merkitys las-
ten hyvinvoinnille sekä käyttäytymiselle. Kyseisten asioiden avulla on mahdollista
tämän opinnäytetyön aikana rakentaa haastavaa ja luovuutta edistävää, hyvää,
opettavaista ja innovatiivista päiväkotiympäristöä Kankaan päiväkodin lapsille.

3.2 Luonto oppimisympäristönä

Lasten leikkipaikat päiväkotiympäristössä saattavat olla merkityksettömiä, pieniä
kohteita, joista aiheutuu aikuisten silmissä melua ja ongelmia. Kun asiaa taas tar-
kastellaan lapsen perspektiivistä, leikkikentät ovat tärkeä motivaatio ulkona olemi-
selle. Toveyn (2007, 4–5) mukaan, nuoremmilla lapsilla läheiset luontoalueet, ku-
ten metsä, puisto ja pienemmät luontokohteet muun ympäristön ohessa ovat lap-
sille hyvin tärkeitä ympäristöalueita. Jos kunnollista leikkipaikkaa ei löydy, saatta-
vat lapset jäädä mieluummin sisälle ja leikin aiheet ja välineet luonnon aineksista
vaihtuvat tietokoneisiin. Toveyn (2007, 9) mukaan aikuiset eivät aina tahdo ym-
märtää pihan sitä valtavaa merkitystä ja arvoa jonka ympäristö voi tarjota lapselle,
vaikka ristiriitaisesti ulkona oleminen on aina toiminut yhteiskunnassa pedagogioi-
den perinteenä ja puolestapuhujien lausunnoissa tärkeänä lapsen kasvun tukipyl-
väänä. Lapsuuden, leikin arvokkuuden ja pedagogisen merkityksen säilyminen
sekä ohjaus ovat käyttäytymistoimissa avain asemassa siihen, mitä aikuinen voi
itse tehdä lapsen hyväksi, jotta päästään kohti parempaa päiväkotipäivää (Cleve &
Oleander 2004, 3). Myös piha-alueen suunnittelussa nämä ovat tärkeitä aiheita
muistaa.

Ympäristön ja leikkipaikkojen puutteena korostuu erityisesti tilojen vähyys, koko ja mahdollisten pelipaikkojen puute. Tovey (2007, 4–5) väittää yhteiskunnallisten muutosten, kuten kaupungistumisen muuttaneen lasten elinympäristöjä ja siten antaneen aihetta pohtia ympäristön vaikutusta lapsiin. Horttanaisen (2010, 8) mukaan kehittämällä ympäristöä lapsilähtöisemmäksi lisätään heidän hyvinvointiaan ja vaikutetaan heidän parempaan tulevaisuuteensa. Hän uskoo, että hyvä elinympäristö on mahdollisimman idearikasta ja haasteellista, toisaalta turvallista ja lapselle mahdollista toteuttaa.

Ympäristöä havainnoidessaan lapsi joutuu käyttämään jatkuvasti kaikkia aistejaan ja koko kehoaan (Ainasoja 2006, 33–35). Luonto antaa valtavasti virikkeitä ja lapsen oma mielikuvitus pääsee todella hyvin kehittymään. Luonto on oppimisympäristönä monipuolinen. Oppimisen kannalta merkittävää on, mitä ympäristön erilaiset piirteet houkuttelevat tekemään (Ainasoja 2006, 33–35.; Siljamäki 2011, 13.) Esimerkiksi puut saattavat kutsua lapset kiipeämään ja metsä houkutella mielikuvitusleikkeihin sekä oppimiseen. Ulkoilmassa lapsi pystyy päästämään kaikki oppimista edistävät aistinsa aina paremmin valloilleen kuin sisätiloissa.

Luonto on lapselle tärkeä leikin ja oppimisen elementti. Päiväkodin merkityksellisiin tehtäviin kuuluu luoda lapsen näköinen oppimisympäristö, jossa huomioidaan sekä oppimista vahvistavat, että heikentävät tekijät lapsen tasapainoisen kasvun tukemiseksi (Koivunen 2009, 42). Lapsi oppii, jos hän on motivoitunut oppimaan ja valmis kokemaan oppimisen iloa. Lapsen oppimisen motivaatiota voivat parantaa tekijät, jotka mahdollisesti ovat kiinnostavia ja jotka innostavat lasta oppimaan jotain uutta joka päivä, aina uudestaan ja uudestaan.

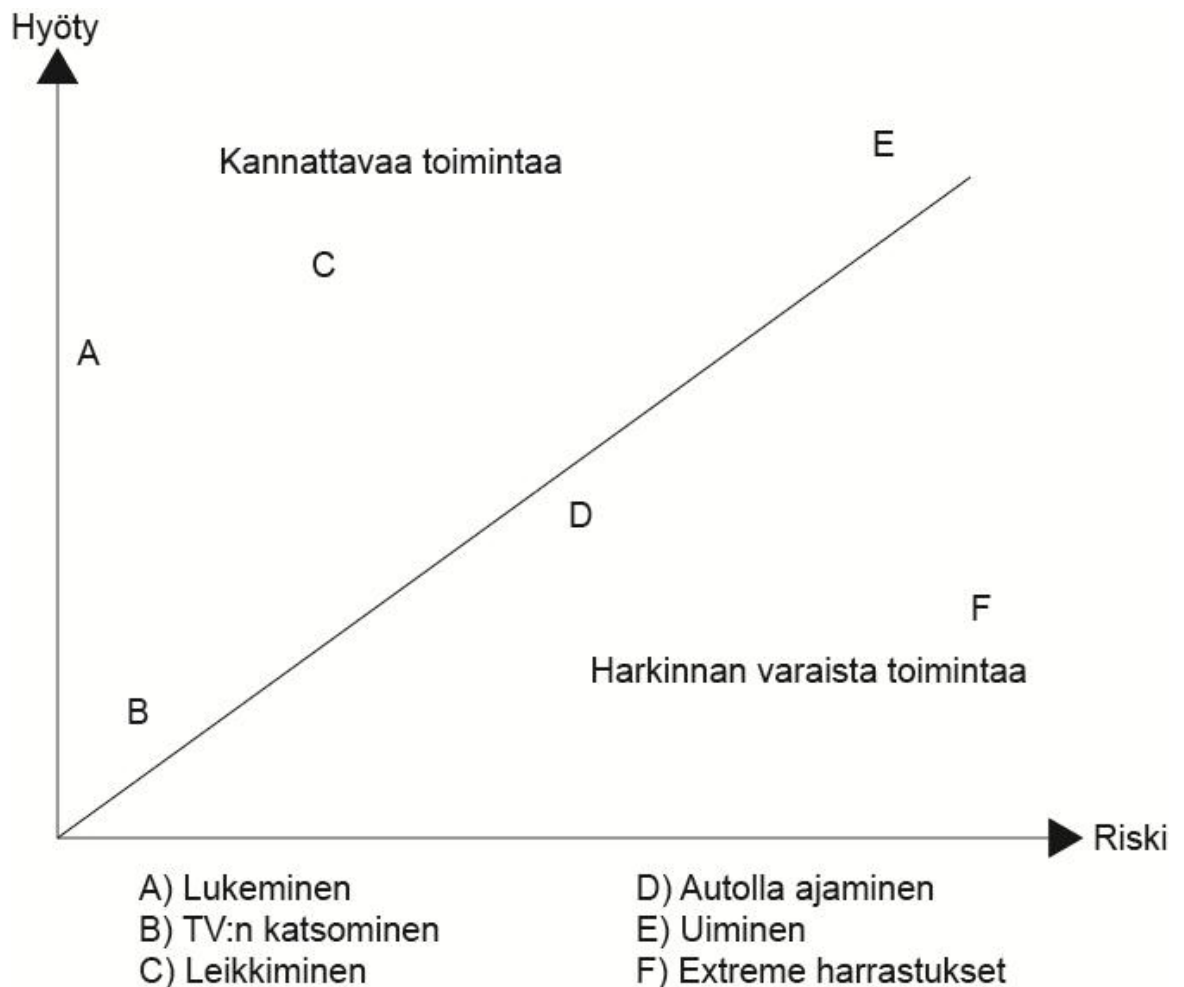
Luonto on automaattisesti mukana jokaisen ihmisen pihamielikuviissa. Luonnolla onkin suuri merkitys päiväkotiympäristön viihtyisyyden lisääjänä. Puut, pensaat ja istutukset edustavat luontoa niin kaupungissa, puistoissa kuin päiväkodeissakin. Horttanainen (2010, 11) mainitsee teoksessaan, kuinka luonnon täyttämä elinympäristö tarjoaa käyttäjille levollisia ja samalla rikastuttavia hetkiä arjen keskellä. Pihalla oleminen on yksi merkittävä tekijä lapsen jaksamiselle. Luonnon läheisyydessä oleminen antaa lapsille mahdollisuuden rentoutua. Lapsetkin tarvitsevat näitä levollisia ja rikastuttavia kokemuksia meluisan ja virikkeiden täyttämän päiväkotiarjen lomaan.

3.3 Turvallisuus ja valvonta

Päiväkodin ympäristöön ja toimintaan liittyvät aina aikuiset ihmiset, kuten hoitajat, vanhemmat tai päiväkodin muu henkilökunta. Vanhemmat, varhaiskasvattajat ja opettajat vaikuttavat ensisijaisena toimijoina ratkaisevasti siihen millaiseksi asenteet tapaturmien ennaltaehkäisyyn ja turvallisen ympäristön luomiseen luodaan. Yhteistyö suunnittelijoiden ja henkilökunnan välillä on siis merkittävä tämän työn onnistuneen lopputulosten kannalta.

Lapsen oikeuksiin kuuluu päiväkodin tarjoama turvattu ja suojaisa ympäristö. Suppeamman kokemusmaailmansa vuoksi lapset ovat ennakkoluulottomia uusille asioille. Lapsi ei osaa varoa, ennekuin tietää mikä on vaarallista. Lapsi on ennakkoluuloton ja vasta hiljalleen oikean ja väärän erottuvuutta opetteleva persoona. Tästä syystä lapsilla ja aikuisilla on osittain erilainen käsitys siitä, mikä on lapselle hyvää ympäristöä ja mikä ei. (Horttanainen 2010, 9.) Aikuiset ajattelevat kuitenkin ensisijaisesti lasten turvallisuuden kannalta suunnitelmia, sen lisäksi, että suurten lapsikatraiden valvonta on myöskin ensisijainen prioriteetti. Turvallisuutta ja valvontaa käsittelevän aiheen tärkeys tullaan huomaamaan vielä myöhemmin myös tiedonhankintamenetelmän avulla saatujen tutkimustulosten analysoinnissa. Tuloksia tarkastelemalla voidaan huomata, kuinka aikuiset kiinnittävän lapsia paremmin huomiota mahdollisiin turvallisuustekijöihin päiväkotiympäristössä, sillä välin kun lapset keskittyvät vain heidän omaan työhönsä kuuluviin asioihin kuten leikin ja luovuuden käyttöön. Loppupeleissä turvallisuuden takaaminen päiväkodissa on kuitenkin aina aikuisen velvollisuus.

Muun muassa englantilaisen leikkipaikoille kehittämän riskianalyysin mukaan on syytä huomioida kolme erityistekijää hyöty/riski suhteita vertailtaessa (Ball, Gill & Spiegel 2008, 10). Näitä tekijöitä ovat vahingon sattumisen todennäköisyys, vahingon vakavuus sekä toiminnon hyöty. Erityisesti viimeinen tekijä tahtoo päättäjiltä yleisesti aina unohtua, vaikka juuri se on ainoa syy, miksi leikkipaikkoja ja –alueita on ylipäänsä olemassa. Alla esitettävän kaavion avulla pystytään perustelemaan jonkun toiminnon kannattavuutta ja hyödyllisyyttä, suhteessa muihin vaihtoehtoihin toimintoihin. Vertailuissa päättäjien arvioima hyväksyttävä riskitaso voi vaihdella suurestikin.

Kuvio 2. Hyödyn ja riskin suhde toiminnoissa
(Lähde: Ball, Gill & Spiegel 2008)

Ympäristön turvallisuuden ja mahdollisten riskitekijöiden huomioiminen on yksi keskeinen keino huolehtia lapsen hyvinvoinnista, viihtyvyydestä ja terveydestä päiväkodissa. Kun vaaranpaikkoja ja riskitilanteita pystytään minimoimaan, negatiiviset muistot ja tapaturmatilanteet vähentyvät. Turvallisuus ei kuitenkaan aina ole se prioriteettitilauksessa oleva numero yksi. Suomessa turvallisuuskäsitykset päiväkotia ja kouluympäristössä ovat pitkälti kulttuurisia ja totuttuja, mutta niitä on suotavaa arvioida tarkoin myös lasten kehitys- ja oppimismahdollisuuksiensa kannalta. Tämä mahdollisuuksien arviointi ei välttämättä ota kasvattajilta paljoakaan pois, vaan saattaa jopa rikastuttaa entisestään jo olemassa olevaa perinympäristöä. Esimerkiksi Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos [viitattu 29.03.2012].) esittää ja muistuttaa hyvin siitä, kuinka päiväkotiympäristön suunnittelussa turvallisuus ja virikkeellisyys kulkevat käsi kädessä, toisiaan aina

tukien. Virikkeellisyys tukee lapsen fyysistä aktiivisuutta, joka puolestaan tukee kehohallinnan ja motoristen taitojen kehittymistä, mikä voi osaltaan ehkäistä muun muassa kompurointia tai kaatumisia.

Suunniteltaessa ympäristön turvallisuutta ja siihen vaikuttavia parantavia muutoksia, on ehkä kaikkein parasta ja arvokasta käytännön toimen tietoa saatavilla päiväkodin henkilöstöllä, päiväkotilapsilla, lasten vanhemmilla ja kaikilla niillä kasvat-tajilla ja käyttäjillä, jotka jollain tavoin liittyvät päiväkodin jokapäiväiseen toimintaan. Turvallisuuden, vaaranpaikkojen kartoituksen, riskiarvioinnin sekä tapatur-maseurannan selvittämiseksi ja tueksi on monenlaisia keinoja aina yksilöhaastat-teluista yhdessä tehtäviin ryhmäprojekteihin. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos [viitattu 29.03.2012].) Tässä opinnäytteessä hyödynnetään hoitajien ja kasvattajien tiedonsaantimenetelmänä jo aiemmin syksyllä 2011 Seinäjoen ammattikorkeakou-lussa opiskelijatovereiden kanssa toteutettua kyselytutkimusta, missä avoimien ja monivalintakysymyksien avulla pyritään selvittämään eri päiväkotien suurimpia ongelmakohtia ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä päiväkotien eri tiloissa. Piha-alueista esitetyt ja opinnäytetyölle relevantit kyselytutkimuksen kysymykset ja nii-den tulokset ovat esiteltynä erikseen liitteissä (Liite 2). Kyselytutkimuksen tuloksia on hyödynnetty tässä työssä myöhemmin taulukkona esitettävien henkilökunnalle tärkeiden teemojen poimimisessa.

4 TIEDONHANKINTA

Opinnäytetyön tavoitteena on löytää pihamaaratkaisuja, jotka ensisijaisesti tukevat lapsen kasvua ja kehitystä. Tästä syystä on hyvä huomioida myös se, miten lapsen etu voi toteutua päiväkodissa parhaalla mahdollisella tavalla. Tiedonhankinnan lähestymistapana on osallistava yhteistyö päiväkotilasten kanssa.

Lapsen etu on YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen johtava periaate. Sopimuksen 3. artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen oikeuksien sopimus antaa suuntaviivat sille, mikä on lapselle hyväksi. (Koivunen 2009, 31, Taskisen 2006, 6 mukaan.)

Tiedonhankinnan avulla saatuja lapsilähtöisiä tuloksia on tarkoitus hyödyntää ulkoilojen toiminnan arvioinnissa, suunnittelussa ja toteutuksessa. Tuloksien avulla pystytään paremmin arvioimaan sitä, miten oppimisympäristöä voitaisiin muokata (esim. tilan käyttö ja ympäristössä olevat ärsykkeet) sekä sitä, miten pystytään parantamaan rakennettavan päiväkodin toimivuutta ja huomioimaan ennen kaikkea lapsen etu pihamaaympäristössä.

4.1 Osallistava tutkimus

Joskus lasten osallistaminen ja huomioon ottaminen saattaa antaa päiväkodeille tärkeitä yksilöllisiä kehitysideoita lasten viihtyvyyden parantamiseksi. Osallistavan tutkimuksen runkoa ja toteutustapaa mietittäessä, tutustuttiin työssä käytettävän, osallistavan tutkimuksen pääpiirteisiin, sekä tiedonhankinnan menetelmän valintaan liittyviin kriteereihin.

Yhdessä suunnittelu on lähestymistapa, jossa käyttäjä otetaan vahvasti suunnittelun aikana huomioon. Se painottuu luoviin työtapoihin, missä vuorovaikutusta rikastetaan suunnittelijoiden ja käyttäjien välillä. Yksi suunnittelun tavoitteista on lisätä vastavuoroisuutta oppimisessa ja ideoiden kehittämisessä. (Hagen & Røsvik 2011, 1.)

Osallistavassa tutkimuksessa kaikki tulevan päiväkodin käyttäjät, niin lapset, vanhemmat kuin henkilökuntakin, pääsevät vaikuttamaan Kankaan päiväkodin kehittämiseen. Jokaiselle käyttäjäryhmälle on luotu omanlaisensa projektiluontoinen tiedonkeruumenetelmä tai workshop, missä selvitetään ryhmien erilaisia näkemyksiä hyvästä päiväkotipäivästä. Tässä opinnäytetyössä osallistava tutkimus käydään perusteellisesti läpi vain päiväkotikäisten lasten keskuudessa. Muille käyttäjäryhmille, kuten vanhemmille ja päiväkodin henkilökunnalle, teetetään vastaavanlainen osallistava tiedonhankintatutkimus Seinäjoen ammattikorkeakoulun toimesta, vaikkakin tutkimuksista ei esitetä tässä opinnäytteessä muuta kuin tutkimustulokset. Tiedonhankinnan avulla saatuja tietoja hyödynnetään arvioitaessa sitä, onko perusteltua muuttaa päiväkotien piha-alueita erityisesti johonkin uuteen suuntaan ja painottaa esimerkiksi leikkikenttävälineettömyyteen tai –välineellisyyteen. Kootun workshop-aineiston pohjalta sovelletaan ja yhdistellään saatua informaatiota ja muokataan niistä yhtenäisiä käsitteitä kuvaamaan käyttäjien parasta ja yhteistä päiväkotipäivää. Parhaat käsitteet tullaan valitsemaan inspiraation lähteiksi tämän opinnäytetyön produktiivisen suunnittelun osana.

4.1.1 Projektin toteutus

Tiedonhankinnassa käytettävän menetelmän on oltava yksinkertainen malli, koska esitysmuodon on tärkeää olla lapselle mahdollisimman tuttu ja luontainen tapa ilmaista omia ajatuksiaan visuaalisesti. Erilaisia menetelmiä tiedon keräämiselle ovat muun muassa käsinukeilla esittäminen, roolileikit, askarteleminen, piirtäminen, tarinan kerronta sekä muistilapuille kirjoittaminen (Hagen & Røsvik 2011, 20).

Koska lapsi tarvitsee ymmärtämystä ja tukea häntä ympäröiviltä ihmisiltä, kuten leikkikavereilta, aikuisilta ja kasvattajilta, on ryhmässä toimiminen lapsen kannalta tärkeää. Lopulta ryhmätyöskentelynä toteutettava vapaa piirtäminen osoittautui osallistavan yhteistyön suunnittelussa helpoimmaksi ja selkeimmäksi tavaksi saada lapsilta visuaalista materiaalia projektiaiheen tiimoilta.

Tehtävänannossa (Liite 3) lapsille järjestetään piirustustunti, missä lapsille annetaan mahdollisuus piirtää yhdessä suurelle paperille aiheesta ”Minkälainen on paras päiväkotipäivä?”. Työn toteutustapa on suunniteltu opiskelijatovereiden kanssa

yhteistyössä. Osallistavan tutkimusaineiston kerääminen toteutetaan ryhmätyönä 1–6-vuotiaiden päiväkotilasten kanssa. Tiedonhankinnassa on mukana yhteensä viisi lapsiryhmää, neljästä eri kurikkalaisesta päiväkodista. Työn tulokset dokumentoidaan valokuviksi (Liite 4) ja lasten omat kertomukset piirustuksista äänitettään. Äänityksen aikana lapset saavat kertoa vuoron perään mitä on piirtänyt paperille, mikä heidän mielestään on kivaa ja mikä lapsen omasta mielestä on mukavinta puuhaa päiväkodissa. Tiedonhankinnan yhteenvedossa on tarkoitus ilmetä huomionarvoisia asioita siitä, mikä lasten mielestä voisi olla paremmin päiväko-
tiympäristössä ja mikä heidän mielestään on parasta tekemistä päiväkodissa. Yhteistyön avulla pyritään päiväkodin nykykäytäntöjä kehittämällä saamaan aikaan lapsilähtöisiä parannusehdotuksia päiväkodin pihamaatoiminnoille.

Kuvio 3. Tehtävänannon mukaisesti toteutettu piirustuskerta keväällä 2012

Osallistavan yhteistyön tavoitteena on tuottaa kuvailevaa tietoa, jossa kokonaisuuksia on helpompi hahmottaa. Koivusen (2009, 25) mukaan kokonaisuuksien tarkastelulla onnistutaan välttämään piirtäjän yksilöllistäminen ja sitä vastoin keskittämään piirrosten tulkitsemiseen ja sanomaan. Tutkimuskysymystä käsitellään osallistujien kanssa heille tutussa kontekstissa. Oleellista on, että jokaiselle lapselle annetaan oikeus osallistua omien asioidensa käsittelyyn. Kaikki osallistujat tarkastelevat ja ilmaisevat omia mieltymyksiään piirtämällä, ja tavoitteena on lapsinäkökulmainen tiedon lisääminen päiväkoteihin. Ison piirustuspaperin avulla tavoitellaan isoja visuaalisia kuvamateriaaleja, lapsen mielenkiinnon herättämistä, sekä mielikuvituksen ja uteliaisuuden vapautumista.

Kuten Reggio Emilia -pedagogiikassa (Wallin 2007, 124), myös osallistavassa tutkimuksessa on tärkeää, että jokaisen lapsen ääntä kuullaan. Tarkkojen yksityiskohtaisten havaintojen saamiseksi pyritään havainnointiaika käyttämään pelkästään havainnointiin ja piirustustoiminnan ohjaaminen jätettään enemmän päiväkotien henkilökunnalle. Piirustusten avulla pyritään havainnoimaan ja tulkitsemaan sitä, mikä päiväkodista tekisi vielä enemmän lapsen näköisen toimintapaikan. Analysoinnin aikana pyritään omaksumaan lapsinäkökulmainen perspektiivi asioihin. Koivusen (2009, 25) mukaan, lapsihavainnoinnin lähtökohtana on lopulta havainnoijan halu oppia ymmärtämään lasta ja hänen ajatusmaailmaansa.

4.1.2 Havainnointi

Lapset omaksuvat ja ilmaisevat kukin omalla tavallaan, kun he työskentelevät piirustusten parissa. Mielikuvat syntyvät vuorovaikutuksessa, osaksi lapsen itsensä ja osaksi muiden lasten kesken. Lapset eivät ole yksin, vaan heistä jokaisella on vain oma näkemyksensä. Keskustellessaan he osallistuvat toistensa käsityksiin ja näkökulmiin, jotka sekä kyseenalaistavat, että rikastuttavat heidän omia ajatuksiinsa.

Äänityksen aikana lapset pohtivat omaa mielipidettään, vahvistavat sitä ja tarkentavat ajatuksiaan mahdollisesti jälkeenpäin. Haastattelujen aikana lapsi ajattelee myös piirtämänsä aihekokonaisuuden haittapuolia, mahdollisia ratkaisuja sekä koko piirroksen kokonaisuutta. Alla on esimerkkinä pätkä lapsen (L) ja haastattelijan (H) käymästä keskustelusta, jossa käsiteltiin lapsen paras päiväkotipäivä -piirustuksen sisältöä käyttäjälähtöisen tiedonhankinnan toteutuksen aikana keväällä 2012.

H: ”Mitäs sinä olet piirtänyt sinne?”

L: ”Täällä kasvaa vähän kukkia.”

L: ”Tosi monta. Ja siellä on usein näitä hyttysiä.”

H: ”Kukatko houkuttelevat hyttysiä?”

L: ”Joo. Mutta sitten meille tuli tämä koira, joka häätää nämä hyttysset pois.”

L: ”Ja tämä koira on äidin kanssa kävelyllä.”

Havainnoinnin tarkoituksena ei ole havainnoida lapsia, vaan heidän toimintaansa päiväkodissa. Havainnointia tehdään, jotta saadaan tietoa lapsen toimintatavoista ja ajatusmaailmastaan erilaisissa tilanteissa. Tiedon saanti on tärkeää, kun suunnitellaan ja toteutetaan tapoja, joilla lapsen kehitystä tuetaan. Tiedon avulla voidaan pohtia, millainen toiminta olisi lapselle parasta mahdollista, mikä lasta auttaa ja millaiset säännöt ja vaatimukset eivät hänen kohdallaan toimi. Lopputuotoksena on tarkoitus suunnitella ja toteuttaa lapsen kohdalla erilaisia vaihtoehtoisia toimintamalleja päiväkodin pihaympäristöön. Havainnointi auttaa siis toteuttamaan yksilöllisesti tuotettua toimintaa. Havainnointitulosten perusteella voidaan arvioida päiväkotilasten kiinnostuksen kohteiden selvittämistä, sekä lapsen kasvua ja kehitystä tai oppimista auttavien tekijöiden tunnistamista. (Koivunen 2009, 27–28.)

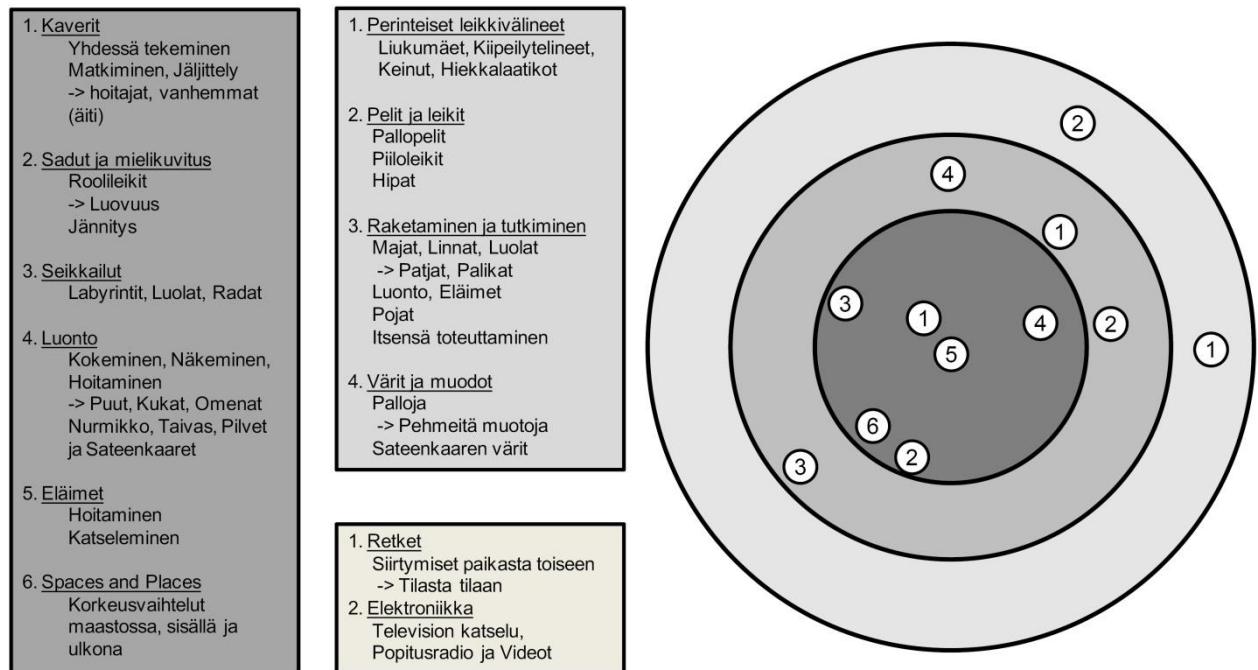
4.2 Totuus lasten suusta

Käyttäjälähtöisessä suunnittelussa tulkitaan käyttäjien toiveita ja mieltymyksiä. Tässä opinnäytteessä käyttäjälähtöisyyttä tutkitaan erityisesti päiväkotilasten toiveiden perusteella. Tiedonhankinnan avulla kerättyä piirustusaineistoa lähdetään analysoimaan suoralla tulkinnalla. Lasten piirustukset, kertomukset ja mielikuvat tiivistetään yhteiseksi asiasanastoksi.

Sadut	Patjat	Liukumäki	Rakentaminen
Pallot	Kämpät	Karuselli	Matkiminen
Uima-altaat	Majat	Vesi	Nukkuminen
Ötökät	Kultaiset hiukset	Kivi	Laskeminen
Eläimet	Roolileikit	Elektroniikka	Piiloutuminen
Kasvit	Puut	Äiti	Tutkiminen
Maisemat	Autot	Sokkelomaisuus	Liikkuminen
Retket	Kaverit	Sateenkaari	Ryhmätyöskentely
Radat	Mäet	Suomen lippu	Hoitaminen
Leikit	Pelit	Lumilauta	Askarteleminen
Lelut	Telineet	Uimarengas	
Luolat	Pilvet	Taivas	
Ruoat	Korkeat tilat	Ruohikko	
Herkut	Kukat	Pomppupallo	
Värit	Jäljet	Aurinko	
Ikkunat	Satuhahmot	Omena	
Kerrokset	Aarteet	Laiva	
Portaat	Mielikuviutus	Lumiukko	
Muodot	Luonto	Lumi	
Tyynyt	Jännitys	Puutarha	

Kuvio 4. Lasten piirustuksista kerätty asiasanasto

Asiasanaston avulla lapsille tärkeitä aiheita pystytään luokittelemaan yksinkertaisimmiksi teemakokonaisuuksiksi. Asiasanasto tiivistyi yhteensä 12 eri teemakategoriaan. Kategoriat on esitelty alla olevassa taulukossa, johon on myös koottu tunnusomaisimmat piirteet jokaisesta kategoriasta, sekä suuntaa antava selvitys siitä, kuinka tärkeäksi mikäkin aihepiiri osoittautui käyttäjätutkimukseen osallistuneille lapsille.

Kuvio 5. Asiasanasto kategorioitu omiksi teemoiksi

Teemakartoituksen jälkeen muotoilullisen työn tehtävä on pohtia merkityksiä ja tarkoituksia lasten sanoille ja piirustuksille. Tarkoituksena on herättää mielikuvia ja ideoita mahdollisille toteutustavoille ja ratkaisuehdotuksia sille, kuinka lasten mielipiteet on mahdollista saada näkyviin konkreettisiksi ympäristökokonaisuuksiksi Kankaan päiväkodin tilasuunnitelmassa. Koska tiedonhankinnan prosessissa kohderyhmänä olivat päiväkodin lapset on tarpeellista hieman avata ilmenneitä asioita vielä erikseen tarkemmin, ennen kuin kaikkien päiväkotiin vaikuttavien käyttäjien mielipiteet liitetään toisiinsa yhteen.

4.2.1 Hoivaaminen ja mielikuvitus

Kuten yhteenvedosta voidaan todeta, käyttäjä tutkimuksessa tehdyt lasten piirustukset täyttivät eläimistä. Eivätkä eläimet aina olleet perinteisiä kotieläimiä kuten kissa tai koira, vaan monet piirsivät myös erikoisempia lajeja, kuten mustekaloja tai jopa dinosaurusia. Parasta päiväkotipäivässä olisi, jos päiväkotiin saataisiin ihka oikeita eläimiä joita voisi hoitaa ja hoivata.

Lapset ymmärsivät tietenkin, että lemmikkien tuominen päiväkotiin oli kiellettyä jo pelkästään allergia syistä. Lapsille ei kuitenkaan ollut kielteinen vaihtoehto jos esimerkiksi kiviröykkiö maalattaisiin leppäkerttuparveksi, tai puusta veistettäisiin pihamaalle iso krokotiili. Mielikuvitus onkin pienten lasten vahvuus. Mielikuvituksen avulla lapset pystyvät uppoutumaan ajatusten vietäväksi pelkästään leikin välityksellä ja luovat siten jännitystä sekä uusia merkityksiä päiväkotiympäristössä. Muun muassa Bruce (2004, 12) kutsuu lapsia tyydyttävää ja upottavaa leikkiä vapaasti virtaavan leikin eli free flow play -tyyliksi, joka on myös hyvä mahdollisuus yhden konseptin lopputuotteeksi.

4.2.2 Yhdessä ja yksin

Lapsille kaverit ovat merkittävä osa päiväkotipäivässä. Kaverit ovat niitä, joiden kanssa toimitaan päivittäin, tehdään tehtäviä, tutkitaan, suunnitellaan, leikitään ja opitaan yhdessä. Lasten parhaassa päiväkotipäivässä hoitajia ei tarvittaisi ollenkaan. Erilaiset roolileikit olivat osa yhteistä toimintaa ja kaikki lapset olivat samanarvoisia. Ryhmätyöskentelyt olivat arkipäivää ja yhteistyönä toteutettiin itse rakennettuja majoja ja luolia.

Hyvin harva lapsi toivoi saavansa olla yksin. Rauhassa kyllä kavereiden kanssa, piilossa hoitajilta tai tuijottavilta katseilta, mutta ei koskaan yksin. Piiloutuminen ja piiloleikit olivat päiväkotilasten mieleen. Piiloutuminen ei aina lapsille tarkoittanut suoranaista leikkiä, vaan usein myös omaa rauhaa, johon lapset voisivat välillä vetäytyä oleilemaan ja rentoutumaan päiväkodin melskeen keskeltä. Kaikki leikit kun eivät kaikille sovi tai eivät ole mieluisia. Suunnittelussa ja päiväkodin toteuttamisessa onkin tärkeää pystyä mahdollisimman kauaskantoisesti huomioimaan jokaisen lapsen yksilölliset leikkityylit. Jos haluamme edistää päiväkotia tasapuolisesti, on osattava arvostaa jokaisen persoonan yhtenäisiä, sekä yksilöllisiä piirteitä. Esimerkiksi leikin mahdollisuudet on turvattava kaikille. Sekä tytöille, että pojille.

4.2.3 Luonto ja perinteikkyys

Lähes jokaisen päiväkotikäisen tytön parhaaseen päiväkotipäivään liittyvät säännöllisesti erilaisten kukkien ja puiden täyttämät pellot ja pihamaat. Tyttöjen mukaan kukat ovat hienoja, niitä on ilo katsella, niitä voisi hoitaa ja päiväkotipäivän jälkeen tuoreena poimittuja kukkia voisi viedä äidille kotiin. Lapsi oppii jo pienestä pitäen arvostamaan luonnon yksinkertaista kauneutta.

Luonnon merkitys päiväkotiympäristössä tuntui olevan lapsille selviö. Jos pihalla ei ole luontoa, ei tapahdu muutoksia ja lapset tuskin viettäisivät enää aikaa pihalla. Lisäksi luonnonläheisyydessä toimiminen on tärkeää lasten oppimisen kannalta. Esimerkiksi vuodenaikojen tarkastelussa tarvitaan ympäristöä, jolla lapsille pystytään konkreettisesti osoittamaan lehden väri vaihtelut tai veden jääytymisen merkit.

Puista erityisesti omenapuut olivat jokaisen, niin tyttöjen kuin poikienkin mieleen. Hedelmien ja vihannesten täyttämä puutarha auringonkukkineen ja ruohikkoinen tasamaa olivat myös piirustuksista esiin tulleet elementit. Ruohikon täyttämä mäki tuntui kiinnostavan etenkin poikia sen haasteellisuuden ja monipuolisuuden takia. Lapset kokivatkin erilaiset korkeusvaihtelut jännittävinä ja vaihtelevina pinnan muotoina. Etenkin talvisin muun muassa lumikasan perimmäinen tarkoitus oli laskettelun ja lumilintojen kaivamisen mahdollisuus. Mäkien ei tarvitsisi olla kovinkaan suuria, vaan pienikin mäki riittäisi heille. Monet lapset jopa kokivat ylemmältä tasanteelta katselemisen, ympäristön tarkkailun sekä kiipeilyn vaihtelevuuden kannalta mielekkäiksi. Erityisesti laskettelumäen ja liukumäen olemassaolo päiväkotiympäristössä osoittautui melkein ehdottomaksi.

Lapsen laajan ja vilkkaan mielikuvituksen ansiosta ympäristöltä ei vaadita loppujen lopuksi niinkään paljon. Hyvin perinteisetkin materiaalit, ympäristö sekä leikkivälineet välttivät heille. Lapset arvostavat yhtä paljon perinteistä metsän tai järvimaiseman täyttämää päiväkotiympäristöä, kuin tuotteiden ja leikkivälinekatalogien täyttämään peltoaukeaakin. Tärkeintä on pihassa olevien elementtien merkityksellisyys ja monipuolisuus käytössä. Luonnossa, osana lapsen luonnollista kasvua ja kehitystä, syntyvät myös parhaat mahdolliset lapsuusajan leikit ja leikkitaidot (Bruce 2004, 12).

4.2.4 Rakentaminen ja tutkiminen

Mitä päiväkotia olisikaan ilman uuden oppimista. Siihenhän myös Reggio Emilia -pedagogiikka painottuu. Lapsi on tutkiva ja ihmettelevä olento, ei vain päiväkodissa, vaan myös koko lapsuuden kehityskulussa. Tutkiminen ja rakentaminen on virikkeellistä toimintaa. Lapsi joutuu haastamaan itsensä ja omat taitonsa. Lapsi osoittaa kyvykkyytensä leikkitovereilleen ja kehittää samalla ihmissuhdetaitojaan. Tutkimalla, ihmettelemällä ja rakentamalla lapsi kehittää itseään kokonaisena persoonana.

Erityisesti pojat rakastivat pientä näpertelyä, kokoamista, purkamista ja taas uudestaan aloittamista. Päiväkodin sisätilat ovat ihanteellisia alueita rakentamisen ja kokoamisen mahdollistamiseen. On patjoja, legoja ja sen sellaisia vemppeleitä. Miksi menetelmää ei pystyisi käyttämään myös sovellettuna jatkumona ulkotiloissakin. Erilaiset putkistot tai vähän yksinkertaisemmatkin geometriset kuviot ja -palikat esimerkiksi ovat hyvistä, päiväkotikäiselle lapselle soveltuvista materiaaleista valmistettuina erittäin mahdollisia rakennuspalikoita ulkotiloihin. Rakentamisen mielenkiinnon pystyy säilyttämään taas parhaiten esimerkiksi tuotteiden kokoluokkia muuntelemalla. Pihalla olevat tuotteet pystytään valmistamaan niin legopalikan kokoisesta aina leikkimökin suuruuteen saakka. Ja kaiken tämän kruunaa tietenkin lasten valtaisa ja ainiaan jatkuvat tutkimisen, pohdinnan ja ihmettelyn taito.

4.2.5 Seikkailut ja retket

Lapset toivoivat enemmän retkiä ja erilaisia bussireissuja päiväkodin ulkopuoliseen maailmaan. Ehkä ulkopuolinen maailma voisi ilmestyä päiväkotiin. Tämän osion avain asemassa ovat eri aluejaottelut, väri vaihtelut, muodot sekä tilojen monipuolisuus. Erityisesti erilaiset radat, luolat ja labyrintit kiehtoivat lapsia. Toiveiden lisäksi tarvitaan vain hyppysellinen lapsenomaista seikkailumieltä ja siirtymien päiväkodin ulkotiloihin on joka päivä kuin siirtyisi toiseen maailmaan. Kenties jonkinlaiseen satumaailmaan.

Jotta lapsille tärkeät tutkimisen ja ihmettelyn keinot olisi kehityksen kannalta hyödyllisiä ja päiväkodin toimintaa tukevia, on ympäristön oltava haasteellinen ja opet-

tavainen, mutta myös samalla arjen huolet ja murheet kaikkoonnuttavaa. Mielenkiinnon säilyminen on tärkeää. Jotta piha ei olisi se ainainen sama päiväkodin nurmikenttä, on tilaa pystyttävä muuntelemaan päiväkodin toiminnan mukaisesti. Muunneltavuus esiintyi jo aiemmin opinnäytetyössä myös hyvän fyysisen toimintaympäristön tavoitteissa, joten ehkä sen merkitys on syytä huomioida myöhemmin tapahtuvassa konseptisuunnittelussa.

4.3 Tutkimustulosten taulukointi

Kankaan päiväkodin ja sen pihamaan kehittämisen lähtökohtana on päiväkodin kehittäminen entistä paremmaksi, käyttäjien tarpeita huomioivaksi ympäristöksi. Jotta kehitystä voi tapahtua on suunnitteluun otettava mukaan kaikkien päiväkodin käyttäjien näkökulma. Osallistavan tutkimuksen avulla saatiin eri aineistoja analysoimalla selville tiivistetysti päiväkotikäisten lasten, henkilökunnan sekä muiden kasvattajien mielestä tärkeitä ominaisuuksia ja elementtejä hyvästä päiväkotiympäristöstä. Teemat ovat esiteltynä seuraavassa taulukossa.

Taulukko 1. Teemataulukko osallistavan tutkimuksen tuloksista

	LAPSET	KASVATTAJAT	PÄIVÄKODIN HENKILÖKUNTA
TEEMAT	SADUT JA MIELIKUVITUS SEIKKAILUT LUONTO ELÄIMET RAKENTAMINEN JA TUTKIMINEN VÄRIT JA MUODOT KAVERIT TASOEROJEN MUUTOKSET	FUNKTIONAALISUUS LUOVUUDEN TUKEMINEN INNOVATIIVISUUS PEDAGOGINEN YMPÄRISTÖ TURVALLISUUS LAPSIYSTÄVÄLLISYYS OPPIMINEN JA KEHITTYMINEN LEIKKI	TOIMIVUUS MONIPUOLISUUS LAPSILÄHTÖISYYS VALVONTA VIRIKKEELLISYYS TURVALLISUUS LUOVUUS LUONNONMUKAISUUS VIIHTYISYYS

Yllä esitetty ja tiedonhankinnan avulla kerätty tutkimustulosten taulukko kertoo meille selkeästi, mihin suuntaan käyttäjät toivoisivat päiväkotinsa kehittyvän (Taulukko 1). Aika vähän tutkimustuloksissa ilmenee leikkikenttävälinekatalogien riemuisaa selailua tai perinteisten päiväkotipihojen samankaltaista jatkumoa, miltä piha-alueet ovat jo vuosikymmenien ajan näyttäneet. Käyttäjät haluavat enemmän ekologisempaa ja luonnonmukaisempaa ympäristöä. Ympäristöä, missä värien ja materiaalien loisto on jotain silmiä hivelevää ja sadunhohtoista. Kehityksessä on edelleen mukana suomalaisten päiväkotien perinteiset turvallisuuden ja oppimisen tarpeet, mutta samalla ollaan pikku hiljaa siirtymässä kohti innovatiivisempaa, haasteellisempaa ja seikkailullisempaa päiväkotiympäristöä.

Osallistavan tutkimuksen tulokset ja yhteenveto huomioi sekä sisä- että ulkotilojen suunnitteluun soveltuvat käsitteet. Tulosten mukaan erityisen tärkeiksi teemoiksi nousivat muun muassa turvallisuus, lapsilähtöisyys, luonto sekä luovuuden tukeminen, vaikkakin oletettavasti kaikki taulukossa esiintyvät teemat ovat käyttäjille hyvin tärkeitä aiheita päiväkotiympäristössä. On suunnittelijan oman tulkinnan varasta, mikä aiheista nousee kaikkein tärkeimmäksi ja mikä elementti toisaalta tu-

kee suunnittelun kokonaiskuva, mutta tässä on lähtökohta, jonka avulla pystytään kehittämään päiväkotiympäristöstä entistä rohkeampia, vapaampia ja käyttäjälähtöisempiä pihakonsepteja.

5 KANKAAN PÄIVÄKODIN PIHASUUNNITELMA

Opinnäytteessä halutaan vastata asiakkaana tarpeisiin kehittämällä piha-aluetta enemmän käyttäjien tarpeita huomioivaksi ympäristöksi. Muotoilullisesta näkökulmasta, työllä halutaan tarjota asiakkaalle erilaisia visuaalisesti esitettäviä vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia kyseenalaistaa perinteisiä ja käytännönläheisiä pihamaaratkaisuja. Konseptien avulla halutaan tuottaa ilmi hyötyjä, jotka jollain tavoin pysyvät tarjoamaan lisäarvoa tehtävänannon mukaisin määräyksin. Inspiraation lähteenä produktiiviselle osuudelle toimii edellisessä luvussa esitelty teemataulukko, joka koottiin käyttäjälähtöisten tutkimusten avulla saaduista aineistoista.

5.1 Ideointimenetelmä

Ideoinnin tavoitteena on löytää ratkaisuja, jolla tutkimustulosten avulla saatuja tietoja voitaisiin hyödyntää mahdollisimman kattavasti päiväkotipihan suunnittelussa. Ideoinnissa on tärkeää asiakaslähtöisyys sekä käyttäjien toiveiden huomioiminen. Suunnittelun kohdetta pyritään katsomaan laajemmasta näkökulmasta ja löytämään uusia lisäarvoa tuottavia elementtejä lopullisiin konseptivaihtoehtoihin.

Opinnäytetyössä on lähdetty ideoimaan Hassisen (2008, 24–25) mallin mukaisesti Lootuskukka -ideointimenetelmällä. Ideointimenetelmien käytössä tutkimustulokset hajautetaan ensin omiksi teemoiksi ja teemojen ympärille lähdetään ideoimaan yksityiskohtaisempia toteutus- ja ratkaisumahdollisuuksia. Lopullisien konseptien tavoitteeksi asetetaan monipuoliset ratkaisuelementit, jotka mahdollisuuksien mukaan antaisivat jollain tavoin uusia innovatiivisia näkemyksiä suunnittelulle ja pysyisivät kattamaan mahdollisimman paljon kaikkien päiväkotiin vaikuttavien käyttäjäosapuolten toiveita. Tässä opinnäytteessä ideoinnin apuna käytetään ideointimenetelmänä Lootuskukka -ideointimenetelmää, sekä Kuvahöykytys eli symbolinen ajattelu -menetelmää (Hassinen 2008, 24–25; 34). Ideoiden karsimisen apuna hyödynnetään Hassisen (2008, 29) esittämää Yhteen runttaamis eli sattumanvaraisuus -menetelmää.

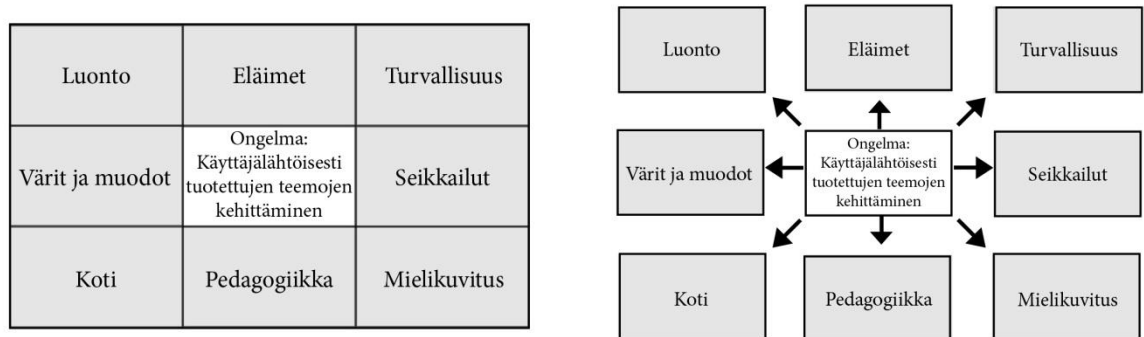
5.1.1 Lootuskukka - ideointimenetelmä

Lootuskukan menetelmänä käytetään ideakimppujen rakentamista, missä yksi idea johtaa aina toiseen ideaan, ja lopulta isosta möykystä syntyy pienempiä ideanpoikasia ja niistä taas lisää. Tavoitteena on synnyttää niin sanotusti 9x9- taulukko jossa esiintyy yhteensä 64 pienempää ideavaihtoehtoa tai ratkaisuteemaa, ongelmalle tai haasteelle jota alunperin lähdettiin kehittämään. Lootuskukka - menetelmässä voidaan tuottaa lennokkaalla tavalla 64 pienempää ideaa, jotka pohjautuvat kahdeksan keskeisen teeman ympärille. (Hassinen 2008, 24–25.)

Menetelmä sopii hyvin juuri tässä opinnäytteessä aiheen ideointiin, sillä kahdeksan keskeisintä teemaa pystytään kokoamaan aiemmin tiedonhankinta-osuudessa kerätyn teemataulukon pohjalta. Teemat luultavasti linkittyvät hieman toisiinsa toteutuksen aikana, mutta tämä ei haittaa, sillä linkitystä täytyy ideakarsinnan aikana joka tapauksessa tehdä ennen lopullisia konsepteja. Kahdeksaksi kantavaksi teemaksi ideointimenetelmän toteutukseen valittiin luonto, eläimet, turvallisuus, seikkailut, mielikuvitus, pedagogiikka, koti, sekä värit ja muodot. Valintakriteerinä teemojen kokoamisessa toimi erilaisuus ja monipuolisuus kokonaisuudessa, aiheiden ilmenemisen yleisyys käyttäjätutkimuksessa sekä lapsilähtöisyys.

Haaste: Käyttäjälähtöisesti tuotettujen teemojen kehittäminen

Työjärjestyksen vaiheet 1, 2 ja 3: Haaste ja haasteeseen liittyvät 8 teemaa

Työjärjestyksen vaihe 4: Ideoiden syntyminen teemojen ympärille

Ekologisuus	Rauhoittuminen ja aistit	Luonnon elementit ja materiaalit	Materiaalit ja struktuurit	Hahmot	Teemat	Aidat ja rakenteet	Näymät lähelle ja kauas	Lait ja määräykset
Kasvit ja hedelmät	Luonto	Luonnonmukainen maasto	Hoitaminen ja huolenpito	Eläimet	Persoonallisuus	Siirtyminen ja kulkuväylät	Turvallisuus	Valaistus
Luonnonilmiöt	Terveys ja hyvinvointi	Alueet ja luokittelu	Muodot	Kokoluokat	Mieltymykset ja pelot	Ergonomia	Kehittyminen ja tasoerot	Vaihteleva maasto ja pinnanmuodot
Kosketus ja tunto	Sateenkaaren värit	Erottavuus	Luonto	Eläimet	Turvallisuus	Kiipeily	Radat	Pelkojen voittaminen
Leikkittely uusilla muodoilla	Värit ja muodot	Hullut värit	Värit ja muodot	Ongelma: Käyttäjälähtöisesti tuotettujen teemojen kehittäminen	Seikkailut	Tutkiminen ja ihmettely	Seikkailut	Motoristen taitojen kehittäminen
Hahmottamiskyky	Yhtenäistäminen ja teemoittelu	Erilaisuus	Koti	Pedagogiikka	Mielikuviutus	Liikkuminen	Taserojen muutokset	Reitit
Turvallisuus	Virikkeellisyys	Huolenpito ja välittäminen	Rakentaminen	Reggio Emilia - pedagogiikka	Lasten toiveet ja huomioiminen	Muunneltavuus	Roolileikit	Elementit mielikuviutukselle ja leikille
Lapsilähtöisyys	Koti	Viihtyisyys	Luovuuden tukeminen	Pedagogiikka	Tutkiminen ja osallistuminen	Heittäytyminen	Mielikuviutus	Luovuus
Kehitystasot	Erilaiset oppimistyyli	Äiti	Kehityksen näkyminen	Oppiminen ja kehittyminen	Haastavuus	Keksiminen ja ongelmanratkaisu	Faktaa vai fiktiota?	Uudet havainnoinnit ja kokemukset

Kuvio 6. Käyttäjälähtöisesti tuotettujen teemojen kehittäminen Lootuskukka - ideointimenetelmällä
(Lähde: Hassinen 2008)

5.1.2 Ideoiden karsinta

Kaikki ideat syntyvät jostakin jo olemassa olevasta. Tässä opinnäytteessä ideoiden lähtökohtana on käytetty koottua tietoaaineistoa lasten, kasvattajien sekä päiväkodin henkilökunnan näkemyksistä eli siitä millainen on heidän mielestään hyvä päiväkotipäivä. Tietoa hyödynnettiin Lootuskukka -ideoinnissa, mistä syntyikin useita kymmeniä sanahirviöitä ja innovatiivisia idearatkaisuja, joita täytyy karsia.

Karsinta suoritetaan myöskin Hassisen (2008, 29) mallin mukaista ideoiden yhteen runttaamis eli sattumanvaraisuus – menetelmää soveltaen. Yksi uusi idea on aina yhdistelmä kahdesta tai useammasta vanhasta ideasta. (Hassinen 2008 , 29.) Karsinnalla 64 pientä Lootuksenkukka -ideaa tiivistetään noin 20:neen useamman idean ryppääseen. Ideoiden karsinnan niksi onkin siinä, kuinka ideoiden yhdistelmä toimii kokonaisuutena. Toisinaan yhdistäminen aihekategorian mukaisesti on helpompaa, ja toisinaan sattumanvaraisen sanan runttaaminen toiseen ideaan voi synnyttää mielenkiintoisia yhteyksiä eri aiheiden välille. Ideoiden karsinta ja menetelmän läpikäynti on esiteltynä tarkemmin liitteissä (Liite 5).

5.1.3 Kuvahöykytys ja symbolinen ajattelu

Kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa. Kuvat herättävät tunteita, ajatuksia ja yhteyksiä. Kuvat ovat väline hahmottaa ajatuksia. Kuvahöykytyksen kantavana ideana on piristää ajattelua kuvien kautta. Sen avulla pyritään luomaan yhteyksiä karsinnassa selviytyneiden ideoiden välille. (Hassinen 2008, 34.) Tämän osion tarkoitus ei suinkaan ole kehittää enempää ideoita, vaan muuntaa jo aiemmin Lootuskukka-menetelmästä karsittuja ideoita mielikuviksi, sekä lopulta teemakokonaisuuksiksi. Karsinnasta selviytyneet ideateemat on muutettu nyt sanoista piirroksiksi eli symbolimerkeiksi. Symbolimerkit poistavat sanojen konkreettisuuden ja auttavat konseptien vapaamuotoisemmassa luomisessa. Symbolimerkkien tuominen työhön auttaa mielikuvituksen vapaassa lennossa ja poistavat sekä kohderyhmän, että suunnittelijoiden itsestään selvyiksi ja yksinkertaisia ajatuksia.

Kuvahöykytyksen avulla on tarkoitus pyrkiä rakentamaan kokonaisuuksia ja yhteyksiä ideoiden välille tai pilkkomaan jo syntyneitä yhteyksiä uusiksi kokonaisuuksiksi.

siksi. Jokaisella Lootuskukka -ruudukosta poimitulla 20:llä ominaisuudella on keksitty tunnusomainen ja visualisoiva symbolimerkki. Symbolimerkkien avulla ominaisuuksia on helpompi siirrellä toistensa viereen ryhmiksi ja ryppäiksi. Ominaisuuksista pyritään löytämään mahdollisimman paljon yhtäläisyyksiä, jotka parhaiten tukisivat erilaisia kokonaisuuksia ja antaisivat visuaalista sanomaan sille, mitä lisäarvoa jokin teema voisi antaa päiväkodille, mitä yhdistelmällä haetaan tai mihin sillä voitaisiin pyrkiä.

Haaste: Omianisuuksien ryhmittely ja kokonaisuuksien rakentaminen teemoiksi

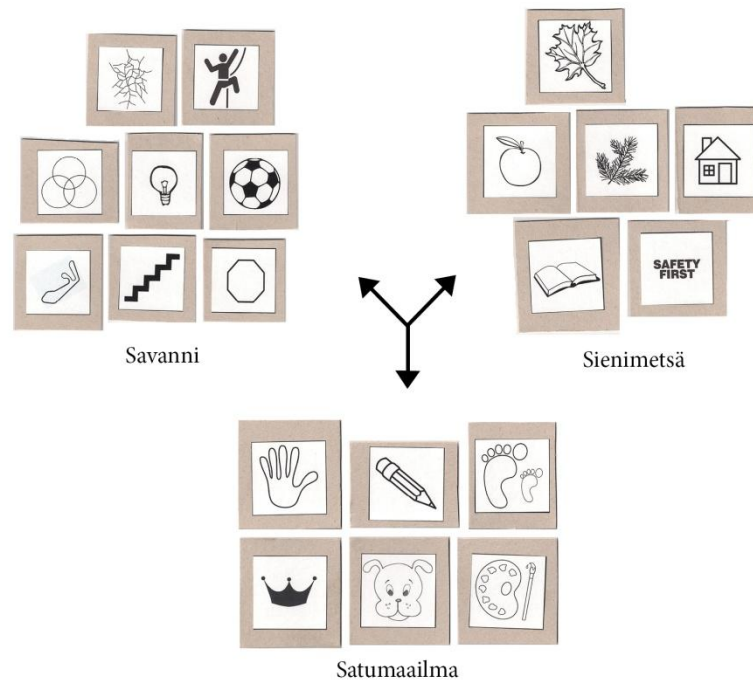
Työjärjestyksen vaiheet 1 ja 2: Haaste ja haasteeseen liittyvät 20 ominaisuussymbolia

Symbolimerkit vasemmalta oikealle, ylhäältä alas:

Reitit , Kiipeäminen , Radat , Tasot
 Alueluokittelu , Valaistus , Liikunta , Muodot
 Luonto , Kasvit ja hedelmät , Metsä , Perinteikkyy
 Tutkiminen , Turvallisuus , Aistit , Oppiminen
 Satuhahmot , Eläimet , Luovuus , Kokoluokat

Työjärjestyksen vaihe 3: Symbolimerkeistä uusiksi teemakokonaisuuksiksi

Kuvio 7. Ominaisuuksien teemoittelu uudelleen Kuvahöykytys -ideointimenetelmän avulla
 (Lähde: Hassinen 2008)

5.2 Pihamaakonsepteja päiväkotiympäristöön

Opinnäytetyön aikana kerätyt tietoaineistot lapsista, kasvattajista ja päiväkodin ympäristöstä synnyttävät erilaisia mielikuvia mahdollisista pihamaakonsepteista, joissa kaikilla on omanlaisensa teema tai aihepiiri. Jokaisella päiväkodilla on erilaiset periaatteet toimia ja tärkeintä on, että suunniteltavan piha-alueen käyttäjien ajatuksia tullaan hyödyntämään suunnittelun aikana. Konseptit ovat ehdotelmia, joissa päiväkodin ja erityisesti päiväkotilasten toimintaa mukautetaan kokonaisuuteen. Taustatiedon hankinta on tarpeellista, jotta suunnittelussa pystytään ymmärtämään päiväkodin toimintaa paremmin. Haastatteluissa, sekä tiedonhankinnassa ilmenneet tarpeet ja toiveet antavat hyvän suunnan tulevia konsepteja ajatellen.

Aiemmin työssä toteutettu Kuvahöykytys -menetelmä antoi konseptien suunnitteluun kolme hyvin erilaista mielikuvakategoriaa, jotka koostuvat jokainen omista eri tunnusomaisista erityispiirteistään. Kun piirteitä tutkitaan omina ryppäinään, on mahdollista huomata ja visioida niistä teemoja kuten seikkailullista savannimaisuutta, sienimetsän puhtautta ja satumaailman väriläiskiä. Huomaamatta teemoitukseen vaikuttavat samalla myös teoriaosuudessa ja tiedonhankinnan aikana kaasaantuneet eri prioriteetit kolmea hyvää päiväkodin toimintaympäristöä varten. Kolme eri konseptikokonaisuutta on nyt mahdollista päästää hahmottumaan tarkemmin visualisoinnin saralla.

5.2.1 Sienimetsä

Kuvio 8. Sienimetsä-hahmotelmakollaasi

Ensimmäisessä luonnoksessa päiväkodin pihasuunnittelua lähestytään erityisesti luonnonmukaisuuden ja perinteikkyyden näkökulmasta (Kuvio 8). Kuvahöykytys - ideointimenetelmästä kasattuja aiheita ja tälle konseptille erityishuomion saavia piirteitä ovat luonto, kasvit ja hedelmät, metsä, perinteikkyyys, oppiminen ja turvallisuus. Suunnitelmalla pyritään hakemaan erilaisuutta pintojen, muotojen ja rakenteellisten muutosten kautta, jotka olivat opinnäytteen käyttäjätutkimukseen osallistuneille lapsille tärkeitä ominaisuuksia.

konsa ja omat haasteensa elämässä, luottamus, seikkailunhalukkuus, rohkeus ja mielihyvän tunne ovat palkintona lapselle riskinotosta tuntemattomaan. Ympäristön perinteikkyys ja hyvinkin suomalainen metsämaisema tasapainottaa riskien ja jännityksen tasoja tutun ja turvallisen ympäristön avustamana. Lapselle kehittyy kyky arvioida ja hallita riskejä tietäen olevansa aina turvassa tutussa ympäristössä, ilman pelkoa ja murhetta. Sienimetsä tarjoaa avun vahvan ja kykeneväisen, mutta samalla uteliaan ja luovuttamattoman lapsen kehitykselle ja itsenäiselle oppimiselle. Aito luonto antaa oikean, jopa todellisen vaihtoehdon oppia uusia asioita siinä ympäristöstä, missä lapset elävät ja kehittyvät todellisuudessaakin. Ulkona oleminen on potentiaalinen mahdollisuuksien ja selviytymisen harjoituskenttä.

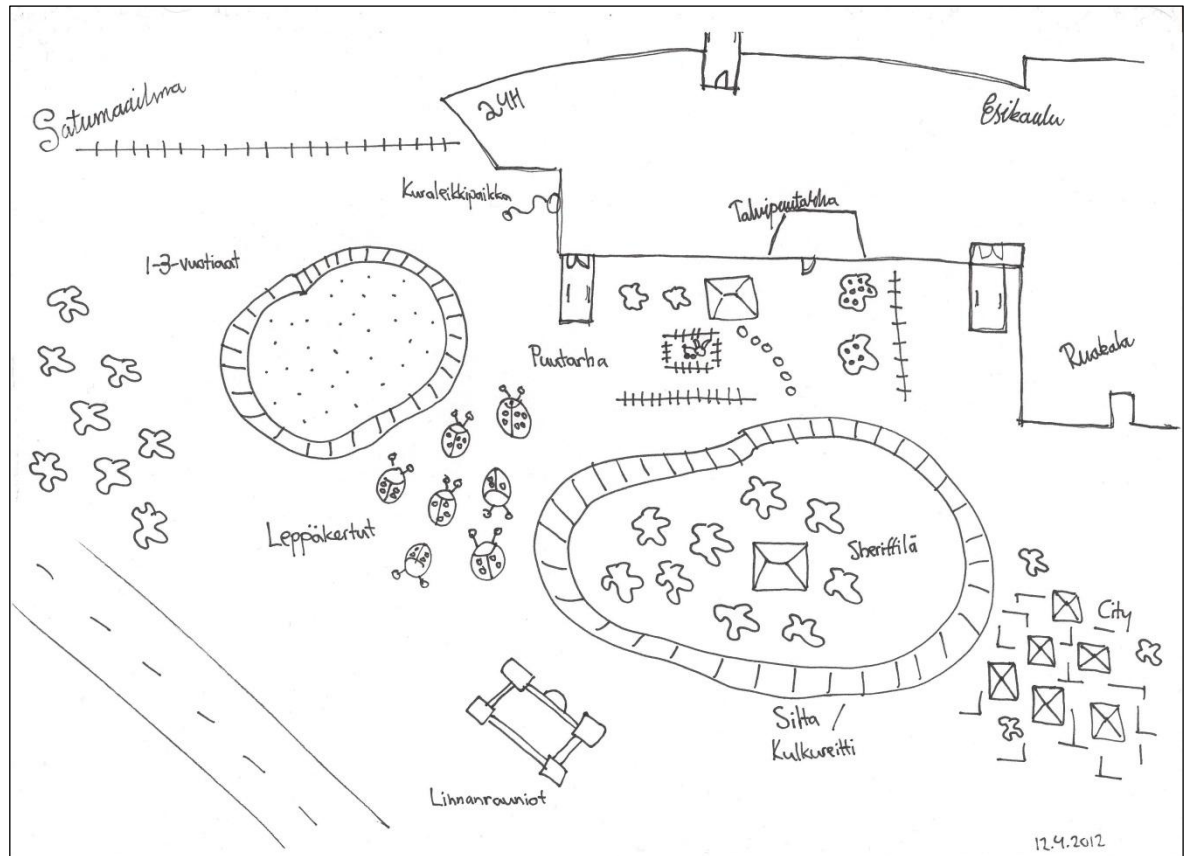
5.2.2 Satumaailma

Kuvio 10. Satumaailma-hahmotelmakollaasi

Toisessa suunnitelmassa värit ovat avain asemassa (Kuvio 9). Suunnitelman koko olemuksessa esiintyvät leikkisyys, kokeilunhalukkuus, rohkeus ja mielikuvitus.

Kokonaisuuden luomiselle tärkeitä elementtejä ovat aistit, tutkiminen, kokoluokat, sadut ja luovuus. Satumaailma-konsepti huomioi lapsilähtöisemmän suunnittelun hieman kasvattajia enemmän.

Kuvio 11. Satumaailma-suunnitelman luonnos

Kaikella on jokin tarkoitus lapsen kehityksen kannalta. Iloisuus, pelleily ja hauskuus ovat tärkeä osa jokaisen päiväkodin päiväkotielämää. Sisätiloissa asiat saatetaan joskus ottaa hyvinkin vakavasti kun viimeistellyssä Satumaailma -konseptissa lapsille annetaan viimein mahdollisuus vapautua ja heittäytyä fiiliksen vietäväksi (Liite 7). Satumaailma -konseptin lähtökohtana ovat hyvin yksinkertainen, mutta samalla improvisoiva ja kokeilunhaluinen lähtökohta. Kokonaisuudessa lasten toiveet ja haaveet ovat tärkeysjärjestyksessä numero yksi. Mielikuvituksen ja värien sekamelska on jotain, missä lasten positiivinen asenne näkyy ja kuuluu. Konseptissa huomioidaan myös erilaiset tyttöjen ja poikien näkemykset ja pyritään tarjoamaan jokaiselle lapselle jotain omaa. Piha tarjoaa ensikäden taitoja oppimisen ja luovuuden kehittäjänä haastavien leikkien avustamana. Työ edistää rikkaita

konteksteja merkityksineen ja sen tärkein tehtävä on selvittää, mitä lapset haluavat leikiltä. Paikka on täynnä tarkoituksia. Niitä tarkoituksia, joita lapset itse löytävät.

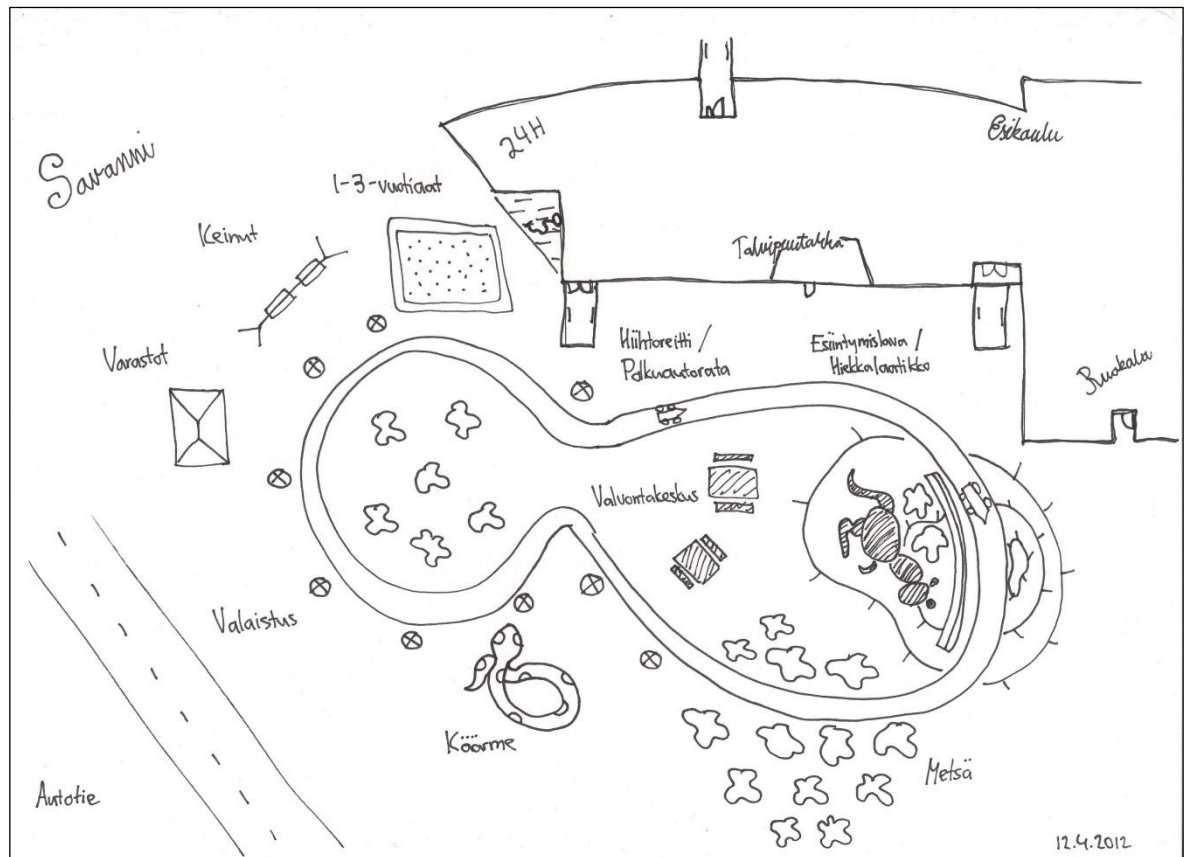
5.2.3 Savanni

Kuvio 12. Savanni-hahmotelmakollaasi

Kolmannessa hahmotelmassa inspiraation lähteenä toimii kiipeileminen, reitit, alueluokittelu, valaistus, liikunta, radat, tasot, muodot ja eläimet (Kuvio 10). Savannin punaisena sytytyslankana toimivat pihamaalle sijoitettu lenkkipolku tai polkuautorata sekä savannialueilla asuvat eläimet, jotka kokoluokaltaan saavat varmasti jokaisen lapsen suun ammolleen. Polkuautoradan ympäristössä lapsille löytyy erillisiä alueita niin 1–3-vuotiaille kuin vähän vanhemmillekin päiväkodin käyttäjille. Alueet on sijoitettuna eri puolille pihamaata.

Kuvio 13. Savanni-suunnitelman luonnos

Savanni -konseptissa tutkimustulosten yhteenveto, sekä lasten visiot elementeistä on hyödynnetty parhaalla ja selkeimmällä mahdollisella tavalla. Erityisesti lasten hyvin tärkeäksi muodostunut eläinten läsnäolo on esitelty tässä konseptissa yhdellä ratkaisuvaihtoehdolla, missä eläimet rakennetaan puusta tai vanerista käyttöesineiksi, kuten hiekkalaatikon alustaksi, esityslavaksi, tai miksipä ei vaikka kiipeilytelineeksi.

Pihaan on mahdollista sijoittaa myös erilaisia haaste-elementtejä, jotka mahdollistavat lasten pelkäämättömän ja aktiivisemmän liikkumisen halun. Esimerkiksi lopullisessa, mallinnetussa Savanni -konseptissa esiintyvää polkuautorataa on myös talvisin mahdollista käyttää joko pulkkalasketteluun tai jopa päiväkodin omiin pienimuotoisten hiihtokisojen järjestämiseen (Liite 8). Piha-alueeksi viimeistelty Savanni -konsepti on siis hyvinkin muuntautumiskykyinen ja monipuolinen kenttäratkaisu.

6 YHTEENVETO

Mitä tämä projekti jättää jälkeensä? Mitkä ovat ne tekijät, jotka pitää ottaa huomioon päiväkodin piha-aluetta suunniteltaessa?

Pihamaaratkaisuja kehitettäessä on tehtävä valintoja, jotka perustuvat muotoiluun ja suunnittelijoiden omiin näkemyksiin hyvästä ympäristöstä. Päiväkotia suunniteltaessa on osattava tiivistää ja karsia suunnittelun osalta ne aihealueet ja osat, jotka todellisuudessa tulevat painamaan kokonaisuuden onnistumisessa. Päiväkodin suunnitteluun kuuluvat niin piha- ja maisemasuunnittelun perusteet, kuin tuotesuunnittelukin esimerkiksi kalusteiden tai leikkikenttävälineiden osalta. Näillä luodaan pihamaalle kokonaisvaltainen ja yhtenäinen ilme. Aina ei kuitenkaan voi tehdä oman päämukaan, vaan joskus on kuunneltava myös ulkopuolisten ja työhön merkittävästi vaikuttavien ihmisten, kuten päiväkotilasten ja kasvattajien mielipiteitä.

Tiedonhankinnan lähteistössä käytettiin kirjallisia päiväkotiin liittyviä materiaaleja, sekä käyttäjäkyselyä ja tutkimusta. Kirjallinen lähteistö rajattiin vain piha-alueen kannalta oleellisimpiin ja huomionarvoisimpiin tekijöihin, kuten toimintaympäristöön, luontoon ja turvallisuuden käsitteistöön. Myös tulevan Kankaan päiväkodin toimintatavat ja pedagoginen ajatusmaailma on otettava huomioon toimivan leikki-paikkatilan suunnittelemiseksi.

Käyttäjälähtöinen tutkimus ja tiedonhankinta suoritettiin osallistavan tutkimuksen menetelmin, jossa käyttäjät itse saivat osallistua päiväkodin kehittämiseen. Käyttäjät kuvailivat ja visualisoivat päiväkotiin liittyviä hyviä ja huonoja puolia, mitä he ovat huomioineet käytännönläheisesti eri päiväkodeissa aikaa viettäneinä. Materiaalia kerääntyi paljon ja niiden avulla saatiin kuvailevaa ja visuaalista materiaali Kankaan piha-aluekonseptien toteuttamista varten. Turvallisuus on tarkkaan valvottua Suomessa, joten sitä ei auttanut missään vaiheessa sivuuttaa, vaikka konkreettisia leikkipaikkavälineitä ei työssä suunnitella. Turvallisen ja opettavaisen ympäristön vastapainoksi rentouttavia hetkiä ja stressittömiä ajatuksia haettiin luonnonläheisyyden ja mielikuvituksen siivittämänä.

Produktiivisessa osiossa esiteltiin kolme toisistaan hyvin erilaiset konseptiratkaisut. Ideoiden hahmottamiseen ja karsimiseen käytettiin erilaisia ideointimenetelmiä, jotka kasvattivat kokonaiskuvien hahmottumista suunnitelmiin. Pohjana tälle kaikille toimi teoriaosuudessa esitetty kirjallinen lähteistö ja tiedonhankinnan tutkimusosio. Toimintaympäristön mahdollisuudet ja niiden huomioiminen suunnittelussa olivat avain mielekkääseen lopputulokseen. Se mitä päiväkotipystyy ulkona tarjoamaan lapselle, mikä virittää lapsen itsenäiseksi ja tutkivaksi olennoksi ja mihin piha-alueella on todellisuudessa tarkoitus käyttää, on kaikkein tärkeintä ja selvittämisenarvoista tietomateriaalia työlle, ja se kaikki materiaali on monen tekijän summa. Pitää pyrkiä siihen, että lopputuloksena olisi leikkikenttä, joka tuottaisi ikimuistoisia elämyksiä käyttäjilleen.

Piha-alueen suuri koko antaa mahdollisuuksia monenlaisiin loppuratkaisuihin. On metsää, on mäkiä, puita, jokia, hiekkaa ja kivikasoja. Nämä ovat elementtejä, jotka tekevät päiväkodista sellaisen, mikä tarjoaa jokaiselle käyttäjälle jotain. Kaikki suunnitteluun osallistuvat henkilöt vaikuttavat siihen, minkälaisen kokonaisuuden saamme. Voimme olla joko luovia ja kokeilunhaluisia tai ankaria ja perinteistä tiukasti kiinnipitäviä.

7 LOPPUPOHDINTA

Työ opettaa muotoilijalle paljon ja tehtävänanto on muotoilullisesta näkökulmasta ollut hyvin mielenkiintoinen ja antoisa projekti. Kun perinteisesti muotoilijan ajatellaan suunnittelevan vain tuotteita, huonekaluja tai turhakkeita, on työ osoittanut myös sen, kuinka muotoilijoita voidaan luovina alan ammattilaisina käyttää niin arkkitehtuurin kuin maisema- ja pihasuunnittelunkin saralla. Alamme on luovinta ja sovellettavissa olevinta mitä tiedän, mutta siksi myös niin antoisaa.

Ensimmäiseksi pihasuunnittelun saralle tehdyksi työksi onnistuin mielestäni hyvin toteuttamaan tehtävänannon mukaisen kokonaisuuden. Mielestäni opinnäytetyön on kokonaisuutena johdonmukaisesti etenevä. Työstä saa vaikka elämäntyön jos todella pohtii, kehittää, kyseenalaistaa ja selvittää aihealueen perimmäisimpiäkin tarkoituksia. Tämä ei kuitenkaan tietääkseni ollut se todellinen tarkoitus työssäni ja siksi pidin työn kannalta tärkeänä hyvin tiiviin kokonaispaketin rajaamista, jossa jonkinlaiseen selkeästi perusteltuun lopputulokseen pääseminen oli tärkeintä. Esimerkiksi kirjallinen lähteistö on opinnäytetyön aiheen osalta laaja ja kartoitin työn lähteistöä huomattavasti siitä, mihin todellisuudessa on mahdollista päästä. Kirjallisuutta on hyvin vaikea lähteä rajaamaan selkeäksi kokonaisuudeksi vain sormia napsauttamalla kun kaikki päiväkotiin liittyvät tai sitä sivuavat aiheet linkittyvät aina jollain tavoin myös toisiinsa. Vaikka työssä tarkastelun aiheena toimii päiväkodin piha, se ei tarkoita vain värimaailman kartoittamista ja tuotesijoittelua, kuten sisustussuunnitelmien sisällön voisi helposti mieltää. Työ on osa haastavaa maisemointisuunnittelua ja suurimman käyttäjäryhmän eli lasten mittasuhteilla pelaamista. Kaiken sen lisäksi on turvallisuuden, leikkisyyden ja uuden kehitystason omat ongelmansa.

Työn alkuun laittaminen oli hyvin hermoja raastavaa, sillä eväät toteutukselle olivat heikot. Mahdollisuuksia tuntui olevan miljoona jo heti alkutaipaleella. Kooste käyttäjien mielipiteistä, sekä sen yhdistäminen kirjalliseen lähteistöön auttoi melkoisesti pihakonseptien hahmottamisessa, mutta siltikin ehdotelmät eivät saaneet mielestäni yksityiskohdille minkäänlaisia vahvoja perusteluja kokonaisuuden rakentamisessa. Ehkä se onkin se muotoilun perimmäinen tarkoitus. Oman työni tehtävä on koota käyttäjien toiveista ne hajanaiset elementit ja saada koottua piha-alue

yhtenäiseksi kokonaisuudeksi niin, että tulevat päiväkodin käyttäjätkin huomaavat toivomistaan elementeistä uusia ja mielenkiintoisia puolia. Ehkä yksityiskohdilla ei niinkään ole merkitystä.

Muotoilija ei kuitenkaan tästäkään työurakasta selviä täysin yksin. Jotta lopputuloksesta saadaan mahdollisimman näyttävä ja kaikkia osapuolia miellyttävä päiväkotiprojekti, on suuren joukon ihmisiä eri ammattialoilta tehtävä pitkäjänteistä ja osaavaa yhteistyötä. Oma muotoilullinen osaaminen tuli työssä ja koko päiväkotiprojektissa esille missiona jossa kyseenalaistamisen, mielikuvituksen, uusien ehdotelmien ja näkökulmien esittäminen olivat avainasemassa. Työn aikana koin itseni olevan suoranaisten perinteikkyyden ja rajojen pelkäämätön rikkoja, joka haastaa kaikki kuuntelijat kääntämään ajatuksensa täysin nurinpäin.

Henkilökohtaisena tavoitteenani oli laajentaa muotoilullista osaamistani uuden aihe-alueen siivittämänä. Tiedonhankinta ja uuden oppiminen, ongelmanratkaisukyvyn kehittäminen, ammatillisen taitojeni kartuttaminen sekä erityisesti uusien ideointimenetelmien konkreettinen hyödyntäminen ja läpikäynti olivat mieleisiä työn vaiheita ja ne antoivat minulle paljon. Olen oppinut hellittämään hieman ja huomannut, kuinka se antaa muotoilusesti tarpeellisen luovuuden kasvaa hieman enemmän. Mielestäni työssä esitettävät konseptit ovat omasta tyylistäni poikkeavia ja erilaisia, mutta siltikin helposti sovellettavissa Kankaan päiväkodin tarpeisiin ja mieltymyksiin sopiviksi. Toteutus ei välttämättä koskaan tule näyttämään siltä miltä esitykuva tällähetkellä antaa ymmärtää ja uskonkin, että työni jälki tämän projektin osalta on vasta alussa.

LÄHTEET

- Ainasoja, T. 2006. Luontoryhmässä lasten mielikuvitus saa siivet. Lastentarha (4), 33-35.
- Ball, D., Gill, T. & Spiegel, B. 2008. Managing Risk in Play Provision: Implementation guide. [Verkkojulkaisu]. Nottingham: DCSF Publications. [Viitattu 16.12.2011]. Saatavana: <http://www.playengland.org.uk/media/172644/managing-risk-in-play-provision-implementation-guide.pdf>
- Bruce, T. 2004. Virittäytymisaika valmistaa vapaasti virtaavaan leikkiin. Teoksessa: Lastentarhanopettajaliitto (toim.) Leikin aika: Lastentarhan opettajaliiton julkaisu. Forssa: Painotalo Auranen, 12.
- Cleve, K. & Oleander, S. 2004. Leikin aika. Teoksessa: Lastentarhanopettajaliitto (toim.) Leikin aika: Lastentarhan opettajanliiton julkaisu. Forssa: Painotalo Auranen, 3.
- Dudek, M. 2007. Schools and kindergartens: A design manual. Basel: Birkhäuser.
- Galindo, M. 2011. Kindergartens: Educational Spaces. Salenstein: Braun.
- Hagen, E. & Røsvik, S. 2011. Co-designing with children: Collecting and structuring methods. Norwegian University of Science and Technology. Department of Product Design. Julkaisematon.
- Hassinen, J. 2008. Ideointityökalupakki: Ideointimenetelmiä ja -työkaluja ideanikkareille. 5. versio. [Verkkojulkaisu]. Partus Oy. Saatavana: <http://www.jelli.fi/lataukset/2011/05/5.27-Ideointimenetelmi%C3%A4-ja-ty%C3%B6kaluja-ideanikkareille.pdf>
- Horttanainen, E. 2010. Lapsiystävällinen Puolalanmäki. [Verkkojulkaisu]. Turku: Turun kaupunki. Ympäristö ja kaavoitusvirasto, yleiskaavatoimisto. [Viitattu 16.12.2011]. Saatavana: <http://www.turku.fi/public/download.aspx?ID=114945&GUID=%7BACB8C064-60E6-4E98-97D7-361FFFCF5303%7D>
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito: Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kankaan koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Kurikka: Kurikan kaupunki. [Viitattu 11.02.2012]. Saatavana: <http://www.kankaankoulu.fi/index.php?id=44>

Paalasmaa, J. 2011. Lapsesta käsin: Kasvatuksen ja opetuksen vaihtoehtoja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Siljamäki, T. 2011. Luonto kasvattaa. Lastentarha (1), 10-13.

Suomen Latu. Ei päiväystä. Säällä kuin säällä. [Verkkosivu.] [Viitattu 12.04.2012]. Saatavana:
http://www.suomenlatu.fi/suomen_latu/lapset_nuoret/luonnossa_kotonaan/pedagogiikka/

Taskinen, S. 2006. Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioiminen. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Stakes. [Viitattu 15.03.2012]. Saatavana:
<http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/muut/lapsivaikutukset.pdf>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Ei päiväystä. Päivähoidon ulkotilojen ja piha-alueiden turvallisuus. [Verkkosivu]. [Viitattu 29.03.2012]. Saatavana:
http://www.thl.fi/fi_FI/web/pistetapaturmille-fi/lapset/paivahoito/ympariston/ulkotilojen-ja-piha-alueiden-turvallisuus

Tovey, H. 2007. Playing Outdoors: Spaces and Places, Risk and Challenge. [Verkkokirja]. Buckingham: Open University Press. [Viitattu 11.2.2012]. Saatavana Ebrary-tietokannasta: Vaatii käyttöoikeuden.

VirtuaaliAMK. Ei päiväystä. Lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisy: Päiväkotitoimintaympäritönä. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.04.2012]. Saatavana:
<http://www.amk.fi/opintojaksot/0407015/1181754906319/1181757853141/1197428198492/1197428234781.html>

Wallin, K. 2000. Reggio Emilia ja lapsen sata kieltä. Suomentaja Elisse Heinimaa. Helsinki: LK-kirjat.

KUVALÄHTEET

Ball, D., Gill, T. & Spiegel, B. 2008. Managing risk in play. [Verkojulkaisu].
Nottingham: DCSF Publications. [Viitattu 16.12.2011]. Saatavana:
<http://www.playengland.org.uk/media/172644/managing-risk-in-play-provision-implementation-guide.pdf>

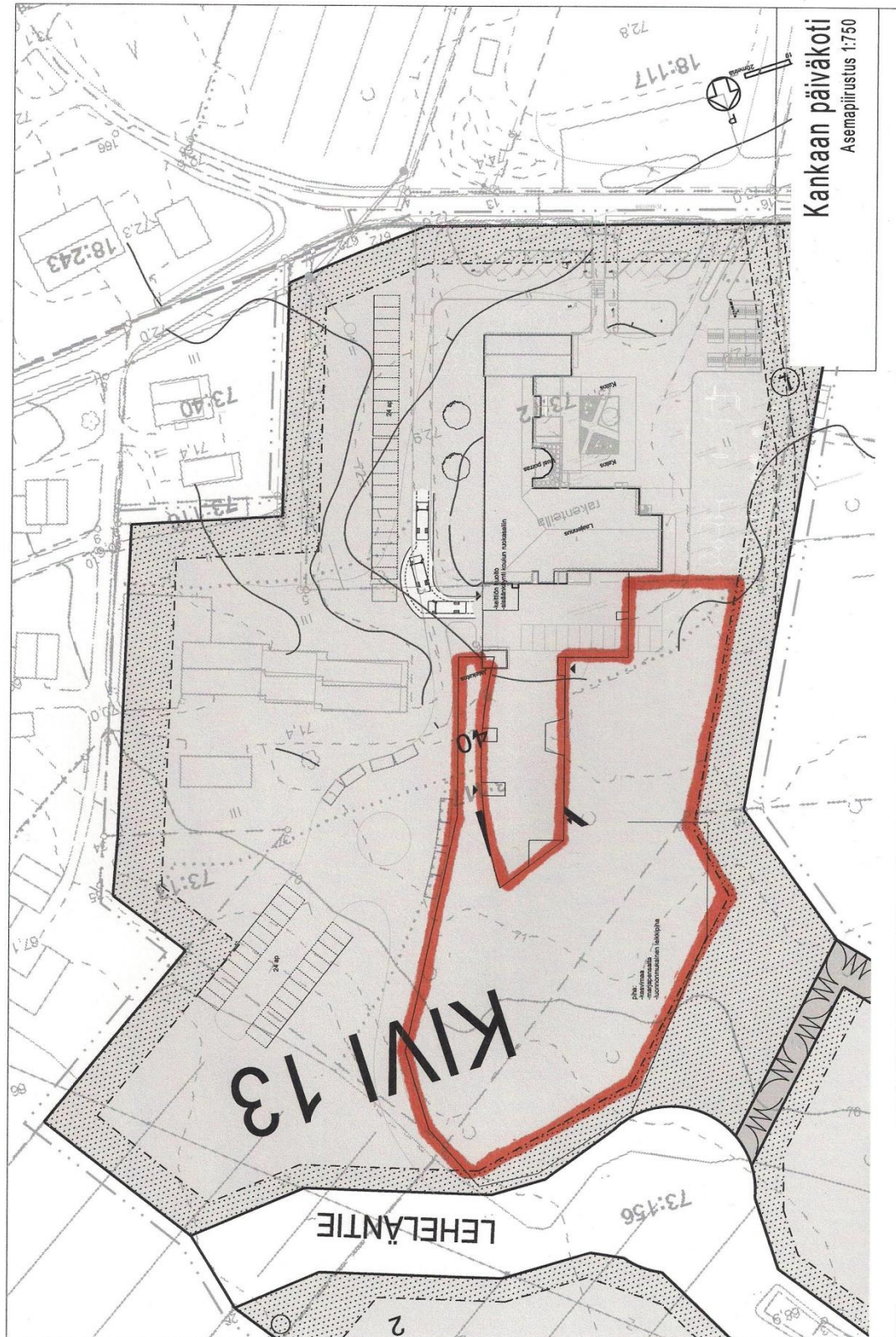
Hassinen, J. 2008. Esimerkki Lootuskukka -menetelmän käytöstä. [Kuvio]. Ideointityökalupakki: Ideointimenetelmiä ja -työkaluja ideanikkareille, 25.

Kurikan kaupunki. 2012. Kankaan koulun asemapiirros. [Kuvio].

Kurikan kaupunki. 2012. Kankaan päiväkodin asemapiirros. [Kuvio.]

LIITTEET

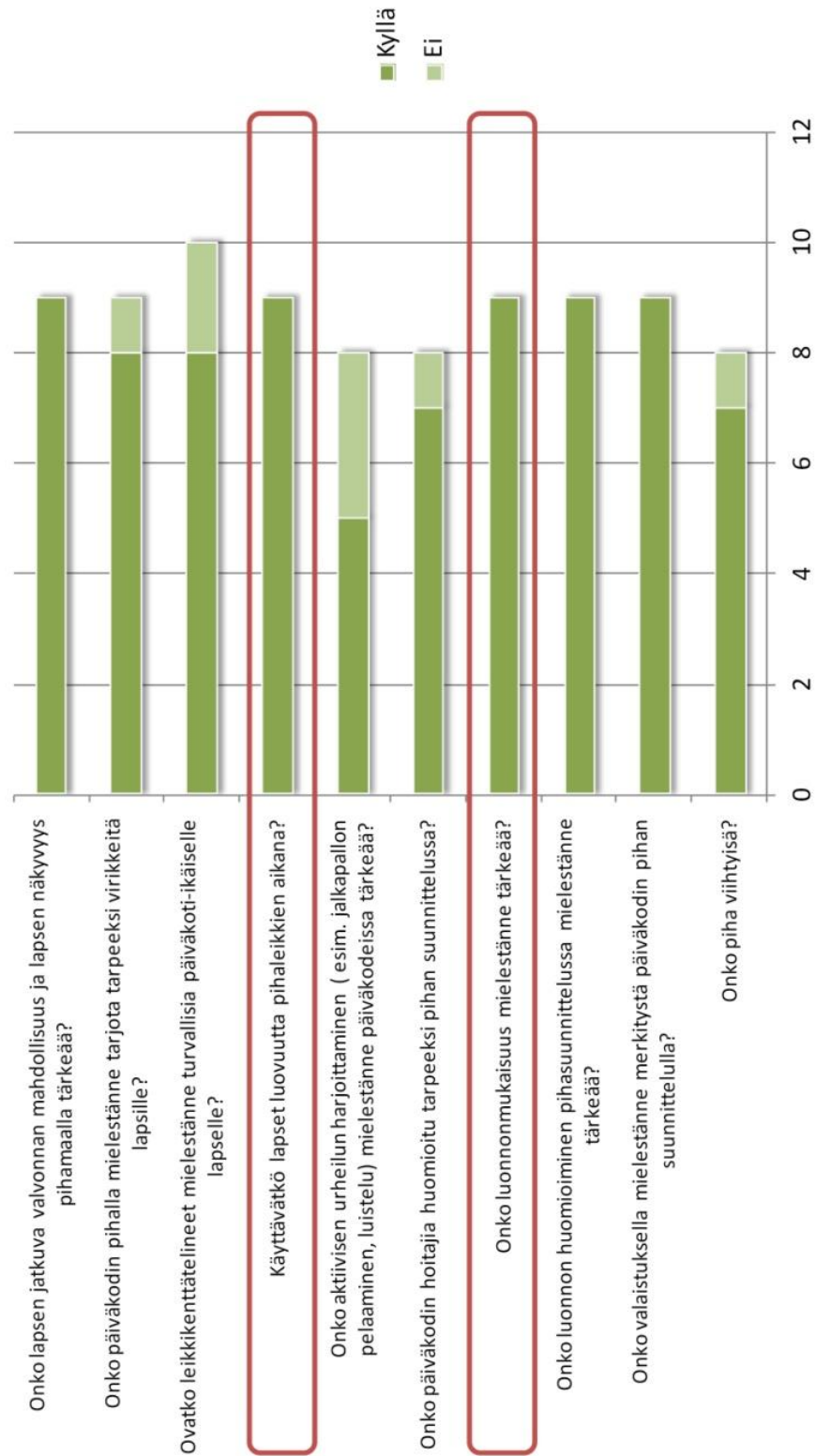
LIITE 1 Kankaan päiväkodin asemapiirros, missä päiväkodin piha-alue rajattu punaisella (Lähde: Kurikan kaupunki 2012)

LIITE 2 Syksyllä 2011 päiväkotien henkilökunnalta tehdyn kyselytutkimuksen piha-alueiden kysymykset ja tulokset

Piha

”Positiivista meidän pihassa on sen monipuolisuus. On asfalttia joka mahdollistaa pyöräilyn, hiekka-alue turvalliseen leikkimiseen, nurmi-alue nautiskeluun, mäkeä lasketteluun jne.”

”Koko piha on luonnonmukainen (paljon puita, isoja kivikoita, tilaa juosta, kuntopolku, köysirata....)”

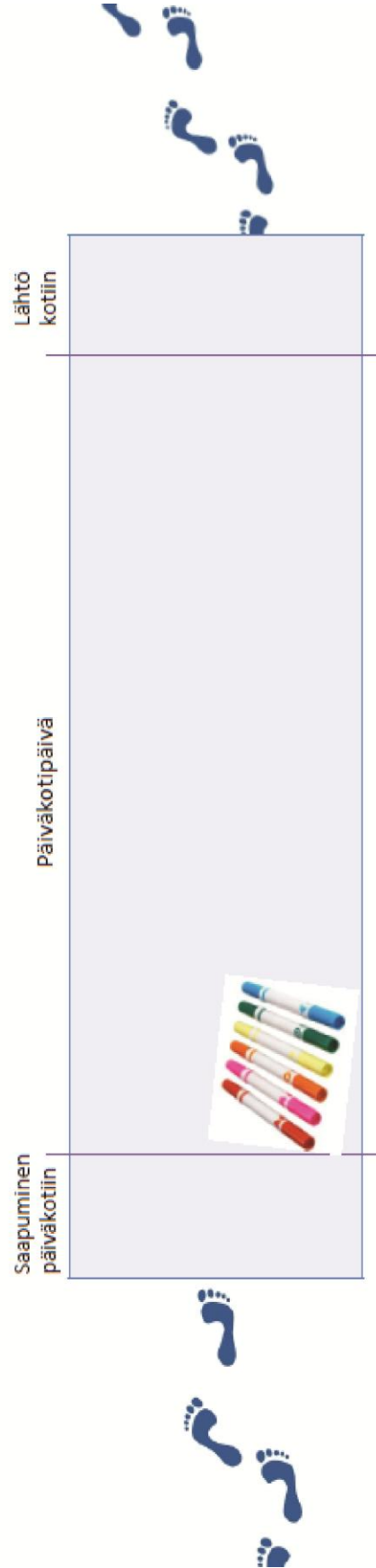
LIITE 3 Tiedonhankinnan menetelmä Kurikan päiväkotihankkeeseen

Tiedonhankinta menetelmä

Aamupäivätoimintaa lapsille. Lapset saavat piirtää / maalata mieleisensä päiväkotipäivän, mitä kaikkea siihen sisältyisi. Piirtämisen aiheena voisi olla - Piirrä, millainen olisi paras päiväkotipäivä/ parasta päiväkodissa.

Toteutus

Paperi, mahdollisimman iso, johon lapset piirtäisivät ajatuksiaan. Paperi on jaettu päiväkotiin saapumiseen, päiväkotipäivään ja kotiin lähtöön. Paperin päiväkotipäivä osio voidaan jakaa vielä aamuun, aamupäivään, ruokailuun, ulkoiluun tai iltapäivään. Asiaa suunnitellaan vielä tarkemmin yhteistyössä hoitajien kanssa.

Piirtämisen jälkeen, valmis työ nostettaisiin esille, jonka jälkeen lapset saisivat kertoa ja kuvailla itse, mitä ovat piirtäneet ja ajatelleet. Kerronnan aikana kysytään tarkentavia kysymyksiä. (Miksi piirsit juuri tämän?)

Pyrimme saamaan jokaisesta päiväkodista, jossa vierailimme 5-6 lasta osallistumaan toteutukseen. Näin kokonaispiirustusten määräksi yhdestä päiväkodista tulisi 25-30.

Piirtämisen aikana on tarkoitus ottaa valokuvia tekemisestä, ja jokainen paperi kuvata vielä erikseen, näin voimme palata tarkistamaan mitä on tullut tehtyä. Toteutus myös äänitettäisiin.

Tiedonhankinta menetelmä Kurikan päiväkotihankkeeseen Petri Mulari, Eveliina Pesonen & Anna Tattari

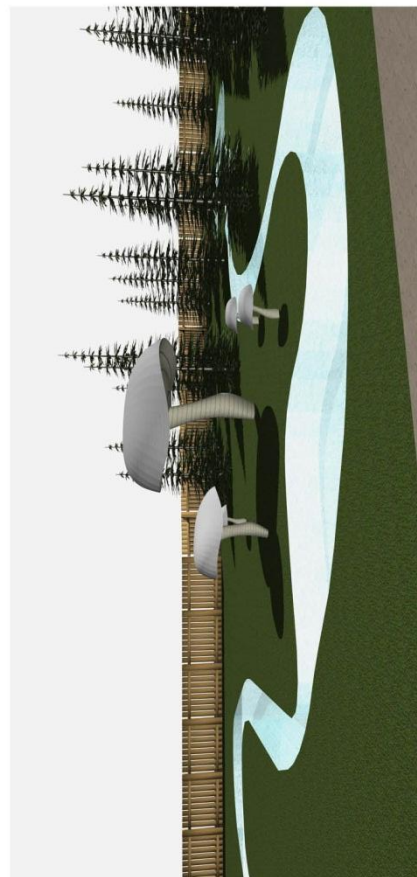
LIITE 4 Lasten piirustuksia väreistä, muodoista, saduista ja eläimistä

LIITE 5 Yhteen runttaaminen eli sattumanvaraisuus-ideointimenetelmän avulla suoritettu ideoiden karsinta (Hassinen 2008)

REITIT	siirtyminen ja kulkuväylät + motoristen taitojen kehittäminen
LUOVUUS	faktaa vai fiktiota + yhtenäistäminen ja teemoittelu + lasten toiveet ja huomioiminen
RADAT	taserojen muutokset + rakentaminen
METSÄ	luonnonilmiöt + luonnonmukainen maasto
MUODOT	leikittely uusilla muodoilla + vaihtelevat maasto- ja pinnanmuodot + luovuuden tukeminen
LIIKUNTA	virikkeellisyys + terveys ja hyvinvointi + heittäytyminen
KIIPEÄMINEN	pelkojen voittaminen + leikittely uusilla muodoilla + uudet havainnoinnit ja kokemukset
KOKOLUOKAT	kehittyminen ja tasero + erilaisuus
TUTKIMINEN	tutkiminen ja ihmettely + uudet havainnoinnit ja kokemukset
SATUHAHMOT	elementit mielikuviukselle ja leikille + roolileikit + hahmot + hullut värit
AISTIT	viihtyisyys + hahmottamiskyky + kosketus ja tunto + materiaalit ja struktuurit
TURVALLISUUS	lait ja määräykset + lapsilähtöisyys
KASVIT JA HEDELMÄT	luonnon elementit ja materiaalit + ekologisuus
LUONTO	rauhoituminen ja aistit + hoitaminen ja huolenpito + viihtyisyys
TASOT	ergonomia + mieltymykset ja pelot + muunneltavuus + haastavuus
ELÄIMET	sateenkaaren värit + hoitaminen ja huolenpito + mielikuviutus
OPPIMINEN	kehityksen näkyminen + keksiminen ja ongelman ratkaisu + Reggio Emilia-pedagogiikka + kehitystasot
VALAISTUS	näkymät lähelle ja kauas + erottuvuus
ALUELUOKITTELU	kehitystasot + aidat ja rakenteet + teemat + erilaiset oppimistyyli
PERINTEIKKYYS	äiti + huolenpito ja välittäminen + persoonallisuus + pedagogiikka + koti

LIITE 6 Sienimetsä-konsepti

LIITE 7 Satumaaailma-konsepti

LIITE 8 Savanni-konsepti

